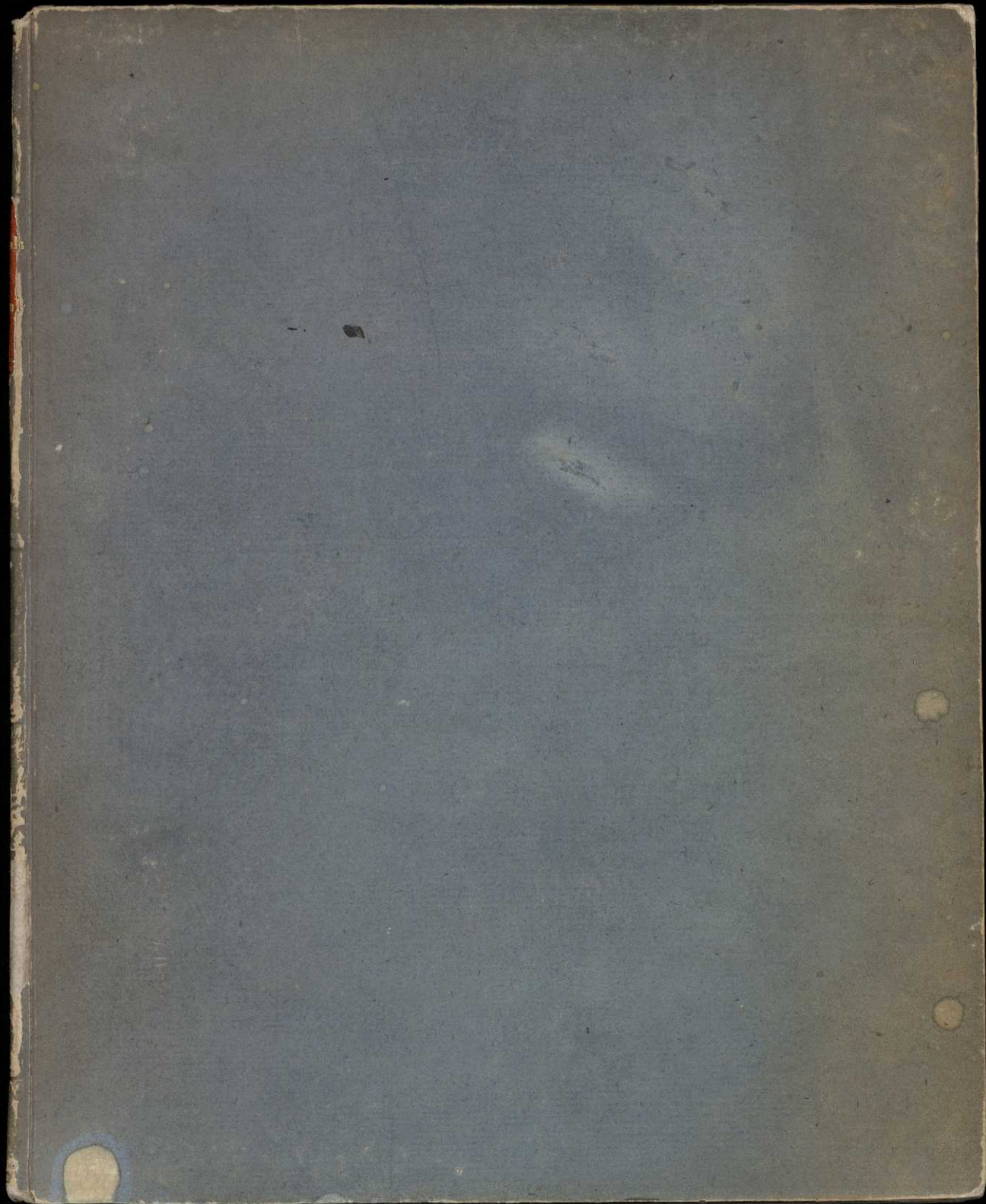

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Litt.
Sv.

GEORG STJERNHJELMS
HERCULES.

Med bifogad omarbetning på vårt nu brukliga språk

af

G. A. SILVERSTOLPE.

Sjerner

STRENGNÄS,

Tryckt hos Lector ALB. JUL. SEGERSTEDT, 1808.

STORV... THE... 17...

MEMORANDUM

Let every one be careful in the use of...

61
L. H. ...

F ö r e t a l.

GEOORG STJERNHJELM var utan tvifvel en af de märkeligaste män i sit tidevarf, utmärkt af en fast caractere, snille, lärdom och skicklighet. Det är ej min mening, at här meddela hans biographi. Den igenfinnes i Gezelii biographiska Lexicon, och kan, fast med någon möda, utletas ur Gagneri (vasfande äreminne öfver STJERNHJELM, äfvensom den blifvit tecknad af den mästars hand, som årligen riktar Svenska Academiens handlingar med stora mäns lefvernesbeskrifningar. Jag vill här blott vända några läfares upmärksamhet på hans förtjenster.

De lysflor han i staten innehade vittna om en bildning, i våra tider alldeles ovanlig; ty han flyttades ofta til befattningar hvilka med hvarandra hade föga eller ingen gemenkap, och han förrättade dem alltid med en utmärkt duglighet. Han började efter sin hemkomst ifrån Utrikes resor med att vara moralium Lector i Westerås: blef derpå Asesfor i Dorpts Hofrätt: vidare Landtråd i Lifland och Vice Præsident i Dorpts Hofrätt: förrättade sedan hos Drottning CHRISTINA tidtals Hofcancellers-Ämbetet: utnämndes derefter til Antiquarius Regni: sedermera til Landtmare öfver Trondhjems län, och sluteligen til Krigsråd och styresman öfver Collegium antiqvitarum. I den lärda verlden utmärkte han sig såsom Häfdateknare, Lagfaren, Skald, Mathematicus och Naturkunnig, Språkkännare och Sedolärare. Til caracteren beskrives han såsom i högsta grad oegennyttig, nitisk för pligt och för allt godt, fri och oförkräckt
i sit

i sit väfen, munter och qvick i umgänget, fattig och tålig under verdens motgångar, och alltid mest intagen af högre interesfen. Han njöt gunst, men fökte den alldrig. Alla desfa egenkaper berättigade honom at på sin tid i sit fädernesland stå främst på Parnassen. De hafva upmuntrat mig at äfven för en efterverld, som börjar tro sig äga rätt at glömma sina förfäder, uplifva hans minne. Innan jag kommer närmare til förklaring af mina anledningar til detta företag, vill jag här meddela en förteckning på STJERNHJELMS efterlemnade arbeten.

Estet STJERNHJELM finnas följande skrifter tryckta. — *Magog Aramaeo Gothicus, sive Origines Vocabulorum in Linguis pene omnibus, ex Lingua Svethica veteri* Lit. N Upsala 4:o. — *Svea Mäles Fatebur, s. Lexicon vocabulorum antiquorum Gothicorum*, Stockh. 1642. 4:o Bokst. A. — *Archimedes Reformatus* Stockh. 1644. 4:o — *Runa Svetica* 4:o — *Hercules Hjelstedigt.* — *Georgii Stjernhjelmii Poemata, thet är, Sånggudinnor nu först lärande dichte och spela på Svenska, äfven Musæ Svethizantes kallad.* — *Idyllion Anacreonticum ad Dan.* Behmer et Joach. Schyttehjelms *Secr. Reg.* 1653. — *Protheus Rhetoricus* 1654. — *Carlsstaf eller Linea Carolina.* — *Vestgötha Lagarne, eller Leges Vestrogothice antiqu. antea inedita ex codice membraneo veteri, cum prefatione et Indice vocabulorum obscurorum.* Stockh. 1663 fol. — *Ulphilas s. versio quatuor Evangeliorum Gothica, literis Latinis, quam Gothicis ante ediderat Fr. Junius, cum Versionibus parallelis, Sveogothica, Islandica, et Vulgata Latina &c.* 1671. Stockh. 4:o. — *Epistola ad Olaum Verelium de origine Vocabulorum Gothi et Svedii.* — *Epigrammata varia.* — *Anti-Cluverius s. de Originibus Sveo-Gothicis.* Holm. 1685. I Antiquitets-Archivo förvaras i handskrift följande arbeten under titel af *Stjernhjelmssamlingar. Lexicon Anglo-Saxonicum.* — *Collectanea perplurima ad Lexicon Etymologicum universale, jämte Lexicon Etymologicum Ulphilo-Gothicum.* — *Mysterium Etymologicum.* — *Loci communes.* — *Runa Svethica et alia miscellanea ad Lex. Etym.* — *Collecta.*

jectanea ad Runam Svethicam. — *Miscellanea Etymologica.* — Schema
 hvarefter Lexicon Etymologicum skulle utarbetas. — *Miscellanea Etymolo-*
gica. Accesit Stjernhjelmi Monile Minervæ, Ejusque Shema Demonstr.
Philosophia primæ. — *Lexicon Gothicum Philologicum.* — *Index vocum*
Antiqu. cum explicatione. — *Nota in Novum Testamentum Ulpilæ.* — *A-*
rithmetica Decimalis. Item *Specimen Philologicum ad primam Literam A-*
Adelruna, sive Sibylla Sueo-Gothica, prisecam Gentis et Lingua Sueo-Go-
thica Eminentiam et Majestatem, et temporum labe et invidia nube, in lu-
cem vindicans etc. — *Anti-Cluverius.* Item *Discursus de omnibus Linguis*
in genere et in specie de Svethica et affinibus. — *Arithmetica Mnemonica*
Universalis, in Wasula conscripta. — *Problemata Stereometrica, Statica,*
Metallica et similia. — *Magog-Gothus, demonstrans radices Hebraearum*
vocum convenire et esse easdem cum radicibus Lingua Svethica. — *Geome-*
tria practica. — *Baculus Carolinus. Linea Carolina: eller Mensura Men-*
surarum omnium. *Archimedes Reformatus* och andre *Mathematiska Ut-*
kast. — *Miscellanea perplurima.* — *De Othino disertatio.* — *Dictionari-*
um Armeno-Latinum. — *Aphorismi Politici, aliaque Collectanea.* — Man
 känner äfven at han skrifvit: *De Possessionum, Dominiõrum, Spolii et*
Limitum Actionibus. *De Raptu et Bigamia Commentatio.* *Om Truldom*
och förgörning, til des mangahanda slag, samt huru deri skall ransakas
och dömas. *Om Skrock-Sokn och Of-Sokn, tractatus singularis.* — *Re-*
cordatio Molestiarum Conjugalium eller *Bröllops-Besvärs ihogkommelse:*
Discursus Astro-Poeticus Mixtus et Comicus. *De Nobilitate, tractatus*
Svethice. *Sapientie Mosaicæ Indago.* — *Methodus discendi Linguam Ger-*
manicam. — *Observationes de Permutatione Literarum inter etymologizan-*
dum. — *Proverbia et Monosyllaba Islandica.*

CHRISTINAS regering var för vetenskaper och konster i Sverige
 så lyfande och så verkflam, att des återiken syntes öfver hela det följande
 tidehvarfvat. Vägen til en rätt vetenskaplig odling öppnades utan tvifvel
 då

då för Sverige. Om vi nu i visfa delar äge företräde för det tidevarf som då begyndes, en följd af den allmänna odlingens tilväxt, nödgas vi dock medgifva, at en mängd af de fördelar hvaröfver vi yfvas, äro blott präl, då grundlighet och et fannt nit utmärkte den tidens lärda. STJERNHJELM synes mig vara et stort exempel på denna upgift. Här är egentligen icke frågan om hans förtjenst såsom vetenskapsidkare: den bidrog til hans förträfflighet såsom skald, i hvilken egenkap vi nu här i fynnerhet betrakte honom. Jag är af den tankan at han verkligen varit en ypperlig skald, at han i vår skaldekonst gjort epok och at hans poëmer med nöje ännu skulle läsas, om allmänheten kände det gamla språket, hvarpå de äro skrifna. Desfa mina tankar äro snörrätt stridande emot Författarens af Svenska Witterhetens historia i N:o 19 och 20 af Läsning i blandade ämnen. Kanke har jag orätt, men som jag ej sjelf ännu derom är öfvertygad, måtte det tillåtas mig at föredraga mina skäl, hvilka tillika äro skälen til mit företag at utgifva STJERNHJELMS Hercules, åtföljd af en slags öfversättning på vårt nu brukliga språk.

Den första bekyllning som göres dem hvilka älska ålderdomens alster, är at de drifvas af en blind anhängighet för det gamla. De som hafva en uteslutande kärlek för det nymodiga, skylla dem för en slags egenhet, at hålla af det okända, som ej af allmänheten pröfvas och derföre resa sig på andras okunnighet. Sådana bekyllningar anstå hopen, men ej den som uphäfver sig til författare och granskare. Om en sådan med bekyllningar, infall och magtspråk afgör sina fattler, röjer han derigenom antingen brist på skäl, eller okunnighet. Hvarföre icke, då han vet sig hafva rätt, ingå i en lugn och grundelig underfökning, som bevisar; eller är det då alldeles omöjligt at någon annan tanka kunde vara riktig, än den som är på modet? Låtom ofs ej förringa våra samtida författares förtjenster, men också icke neka all förtjenst åt våra föregångare; och om vi skulle hos dem upptäcka fördelar som vi ej äge, hvarföre icke hälldre
föka

föka tilegna oss dem, än befrija dem? En jämförelse mellan den andra som beherrskade CHRISTINAS tidevarf och den som utmärker vårt, torde bevisa at vi ej äge en oemotfägelig rätt at förkasta den tidens produkter, och fatta dem ibland dem, "vilka den lärda Forn-skrifvaren behåller, blott för at gifva åt sina skrifter en tilbörlig vidd."

Lärdom anlägs i det förra tidevarvet såsom et villkor för en hög bildning: nu såsom et medel til utkomst, eller under et annat namn, *uplysning och kunnighet*, såsom någon ting hvarmed man kan lyfa. Detta olika anseende har gifvit de gamlas och våra studier en mycket åtskillig form och riktning. Man studerade förr för sakens skull, nu mest för biändamål. Man arbetade förr för at utvidga sina begrep, nu för at skyndsamt kundgöra för allmänheten den läxa man lärt: man tänkte och forskade förr: nu skrifer och trycker man. En författares hufvudbemödande var förr at klart och redigt framställa sit ämne: nu at framställa det med behag. Man trodde förr at skönheten i sin enkelhet var kraftig nog at intaga och förtjusfa, nu ger man henne lånade prydnader, i tanka at vara så mycket säkrare om hennens framgång. Man var förr djup, grundelig, ren och stark i känslan, regelbunden: nuöker man at vara lätt, ytlig, qvick och själfsväldig, under förevändning af frihet. Man är nu hållre et qvickt snille än en sanna filosof, och man har upfunnit en värdighet som kallas *Litteratör*, som är et amphibium mellan den lärda pedanten, och det utväfvande snillet, som, Gud nås, någon gång i hopens ögon, synes altför nära beslägtadt med histrioner. Men någon tör kanske kalla denna jämförelse hård och ensidig. Vi må pröfva hvarje period efter dess frugter. Den förra lemnade efter sig kraft, redlighet, duglighet, agtning för dygd, sinne för religion, hjälpsel för samhälls-ordning, nit för vetenskap och konst. Den sednare föder slapphet, egennytta, lättfinnighet, skryt, begär at göra lycka, oreda, en blind drift til njutningar, liknöjdhet för religion, förakt för lagar, och köld för själens ädlare intressen.

teresen. Hos de gamla låg det goda ofta doldt, likt den ädla metallen i sin stenart: hos de nyare synes nästan alltid en behaglig yta, som lofvar något godt, men bedrager. Jämnförelsen kan drivas mycket långt; man prålar nu alltid, men med gips och stuccaturer; förr lyfte man endast fällan men med marmor.

Om någon invänder at hela denna förändring endast vittnar om en ny väg som släktet vandrar för at nalkas en högre odling, vill jag ej mycket säga deremot. En sådan fråga hörer ej til min närvarande underfökning. Jag medger ganska gerna at i de gamlas bildning funnos brister, hvilka i vår blifvit afhjelpna, ävensom förtjenster hvilka vi förlorat. Om bägges goda egenskaper en gång förenas, uppstår utan tvifvel något bättre än hvad som förut varit. Men om man söker bestämma bägge tidehvarfvens positiva värde, kommer visserligen vårt til korra. Uppstår frågan om vetenskaplig bildning, lära vi ej kunna göra det förra tidehvarvet företrädet stridigt. Konsten deremot, ehuru det kanske ej skett på en rätt väg, har visst i nyare tider vunnit. Et medel för fåfänga och yppighet, har den til hög grad blifvit förfinad. Deri är des företräde ostridigt; men hindrar det, at konst i förra tider blifvit idkad med framgång? Kan det afgöra at STJERNHJELMS poetiska foster voro sådana, som aldeles blifvit fördunklade genom en mera förädlad smak?

En hög moralisk lyftning, ordning, manlighet, klarhet i uttryck, rikedom i målningar, anda och kraft, et sannt skämt, et rent språk och en lätt och behaglig versification utmärka det poëmet Hercules, som här lemnas allmänheten. Skalden målar en yngling, som vid sit inträde i verlden frestas af all slags förförelse, men återhålls genom föreställningen af det sköna i dygden. Förledelserna föreställas såsom personer, hvilkas egenskaper och handlingar afmålas, til des dygden sjelf inställer sig, upmanar den ädla ynglingens krafter, at fly et bländande sken, fatta san-

nin-

ningen, våga den upoffringen at i verlden följa henne, för att belönas genom själens lugn och hopp om en säll odödlighet. Poëmet har i följe af denna plan två afdelningar: den förra der Vällusten målas, den sednare som innehåller upmaning til Dygd. Skalden har lämpat föreställningens lynne efter ämnets: således har den förra afdelningen en lätt stil, vällustiga måtningar gjorda på naturens mönster, en skämtsam och lekande anda: den sednare alfvar, kraft, enthousiasm, en lärande och öfvertygande ton. Om läsarena skulle medgifva detta poëm desä förtjenster, så lärer ock böra medgifvas at det äger et högt värde, om äfven brister skulle finnas i desä yttre form.

Författaren til den förr omnämnda afhandlingen i Läsning i blandade ämnen säger om Hercules. "Den har i fanning några raders likhet af Romersk styl, men den har ännu flera sidor som den Romerska smaken lika så litet skulle erkänna, som vår närvarande. En af Personerne i Poëmet heter Rus, och mer än en sida uptages endast af namnen på Vin- och Ölforter. Detta poëm är för öfrigt svårt at finna, och visserligen mindre känt än omtaladt och berömdt." Af allt detta torde det vara sannast at poëmet numera är föga känt. Granskaren tyckes i synnerhet förebrå skalden at en af personerna heter Rus &c. Det torde likväl icke vara et så oförlätligt fel at i et skaldestycke införa egenskaper under form af handlande personer. Det synes mig alltid vara en hufvudsak i all konst at göra begrep åskådliga. Om skalden allenast torrt beskriver, förlorar hans poëm i liflighet. Ju mera han hos läsaren kan väcka åskådning af person, desto mera vinner handlingen eller tankan i lif och kraft. Eller har namnet Rus förefallit granskaren lågt eller burleskt? — Sakens beskrifning hör ju til ämnet, och behöfves då för STJERNHJELM något annat försvar än den bekanta versen:

J'appelle un chat un chat, et Colet un fripon.

Icke

Icke må läfaren frukta at nödgas läfa mera än en sida i bara förteckning på vin- och ölforter. Detta granskarens uttryck är något öfverdrifvet, ty hela listan innefattas i 9 vers. För öfrigt tror jag mig kunna påstå at målningen af supkalafet är ganska lycklig. Den beskyllningen at poëmet innehåller flera sidor som den Romerska smaken lika litet som vår närvarande skulle erkänna, är alltför obestämd för at kunna vederläggas. Hvad man lätt kan medgifva är at häri råder en annan smak än den som nu höss oss är på modet. Men om blott denna olikhet är tillräcklig att göra poëmet så värdt glömska, som granskaren tyckes yrka, det är väl icke derföre så alldeles afgjort. Kanske, när man ej kan angifva något äldre poëm af sannt värde, är steget til Hercules ganska stort, och det vore ockfå möjligtvis icke obilligt at påstå, det flere poëter mellan STJERNHJELM och DALIN haft mycken förtjenst. Sjelfve den olycklige SPEGELL som granskaren dömt at endast vara känd af Gud, läser dock ännu finna läfare som betagas af det sublima i hans inbildningskraft, och LUCIDOR och LINDSKÖLD glömmas ej så lätt, som de i denna afhandling blifvit öfverhoppade. Men vare detta nog sagt til poëmets försvar. Det är mig tils vidare tillräckligt, om det medgifves at STJERNHJELM ej alldeles bör öfverlemnas at glömskan. Om hans arbete nu genom min åtgärd blifver mera allmänt känt, torde publiken äfven en gång göra rättvisa at hans förtjenster.

Skulle mit omdöme om Hercules befinnas riktigt, så tror jag mig hafva gjort allmänheten en tjenst, då jag å nyo lemnat henne detta minnesmärke af ålderdomen. Deremot torde många ogilla at jag bifogat eller ens företagit en omklädning deraf i vårt moderna språk. Jag tviflar at någon bättre än jag infer huru mycket min omarbetning är under originalet: men jag vet ockfå, at med undantag af dem som laggt sig på språkkännedom, finnas ganska få som förstå originalets språk. Alla levande språk äro i en ständig förändring, ej allenast i constructioner utan äfven

äfven i ordens och talesättens bemärkeller. Uttryck som fordom utan förargelse nyttjades af den mest belevade clasen, hafva nu öfvergått til plumpa, så til och med, at de nu på helt annat lätt reta vår inbildning än de retat våra förfäders. Detta gäller ej endast om Svenskan. CORNEILLE och MOLIERE måste ofta omklädas för at ej stöta Parisarns fina öra. Kanske vittnar detta lika mycket om et förfinadt sedeförderf, som om et förfinadt språk: men faken är dock otvifvelagtig. Då jag önskat at mina landsmän skulle begripa Hercules sådan som den af Författaren blifvit lemnad åt allmänheten, har jag ansett mig nödsakad at utbyta alla uttryck och ord som nu stöta ofs, emot sådana som nu svara emot författarens mening. Jag ville önska at jag deri lyckats. Jag har sökt bibehålla allt hvad jag möjligtvis kunnat, och de hufvudsakliga förändringar jag gjort, har jag i de efteråt bifogade anmärkningarna til sina grunder och anledningar förklarad. Vid jämförelsen skola opartilka läsare utan tvifvel finna at en myckenhet af de nu glömda och föräldrade orden varit ganska uttrycksfulla och lämpliga, samt äfven i versen välljudande. Antingen hade vårt språk i STJERNHJELMS tid ännu icke så mycket som nu aflägsnat sig ifrån sin samsyster Tyskan, eller hade det efter 30-åriga kriget deraf lidit någon blanning, eller kanske troligast bägge delarne. Vare dermed huru det vill, synes en sådan blanning mig mera enligt med vårt språks lynne, än den det i sednare tider undergått med Frankan. Kanske ligger just i denna olikhet grunden til många beskylningar mot de gamla för en sämre smak, ehuru språkkännaren deri tyckes mig böra se mera renhet än i våra nyare producter. Måne det ej vore at önska, det Författare af redan erkänd förtjenst å nyo uptoge en myckenhet ord och uttryck af det gamla språket, hvartil nu nyttjas främmande både ord och språkvändningar? Och vore det icke at önska, at vid de reformer som med vårt språk företagas, man händre toge hjälp af de främmande språk som dermed stå i släktkap, än af dem, hvilka hafva en dermed alldeles stridig form?

ibland

Ibland originalets förtjenster kan utan tvifvel räknas en lätt och välljudande vers. Det har varit et mode bland våra nyare skalder at endast skriva rimmad vers. Sjelfva KELLGREN var länge fiende til den metriskä versen, och anslåg vårt språk alldeles oskickligt at dertil nyttjass. Han vederlade sjelf denna satts genom verkliga mästerstycken. Efteer hans tid har i synnerhet Herr Cantzli-Rådet ADLERBETH bevisat språkets duglighet för hexametern: men den proffit jag här framlemnar vittnar, at innan den rimmade versen ännu med någon framgång i Sverige blef skriven, hade den metriskä hunnit en verkelig högd, och skalder förstått at draga fördel af språkets rena ljud och bestämda accent. Jag tror mig äga någon anledning at tvifla, det de som äro den orimmade versens oförsonliga fiender rätt fattat dess egenskaper. Man har troligen blifvit förledd af rimmet at mindre värda språkets accent, och läsare derrigenom vanda at derpå göra mindre afseende. En skald skrifer sin vers egentligen i afstigt at den skall sjungas eller declameras, ej at läsas i tyfthet som en kall prosa. En stor del af dess verkan är beräknad på åhörare, ej på läsare. De likljudande rimmen hafva sålunda vunnit behag: men utan tvifvel är då i den metriskä versen et vida mera öppet fält för skaldens konst, at genom declamationens trolldom förtjusa åhörare. Det är verkligen en svårighet för skalder at declamationskonsten hos oss så fullkomligen ligger i lägervall. Både de och allmänheten förlora dervid: de, i medel at uttrycka sig, allmänheten i njutningar. Men det synes mig som vore det de förras skyldighet at bilda allmänheten och höja henne til sig sjelfva. Det är orättvist at skylla henne för en så afgjord ensidighet, at hon endast under en form kan röras. Möjligtvis lyckas ej de första försöken, men de följandes framgång är säker, så vida saken är god och sann. Hvarföre skulle icke vår allmänhet kunna vänja sig vid orimmad vers, så väl som den tycka; och när et språk dertil är så tjenligt som det svenka, hvarföre skulle icke vår skaldekonst riktas med en så ymnig källa til nya och stora effecter? Då jag här allenast

omarbetat et gammalt original af hög förtjenst, har jag mindre varit i fara at falla i de afvägar, som eljest nästan alltid förleda dem som be-
fatta sig med en ännu söga öfivad konst. Jag har i versbygnader endast
följt mit öra, och lagat få, at när versen declameras, ej allenast hvart
ord måtte få sin rätta accent, sådan som den äger i allmänt tal, utan
äfven at den rätta vigten faller på de rätta orden, så at versens ljud
jämnt följer meningens uttryck. För öfrigt är jag säker at mit arbete har
många brister, för hvilka jag utbeder mig mina läfares öfverseende.

Originalets långa titel har jag ansett onödigt at på titelbladet utfö-
ra. Den lyder som följer: GEORGI STIERNHIELMI S. R. M:is Consil.
Milit & Coll. Antiquit. Directoris, HERCULES, eller: En Sinnerik Dicht,
hvarutinnan en Ung Person, ståndande likasom i ett vägaskel eller väga-
möte, blifver 1. af ODYGDEN VÄLLUSTEN lockad til at följa henne på then
Breda, och för verlden, behageliga vägen, som stadnar i förderfvet. 2.
Af DYGDEN troligen varnad til at se sig väl före, och följa henne på then
Smala vägen, som ändteligen förer til heder och ähro. Först sammankrif-
ven af en Grek vid namn XENOPHON, sedan af en Latinsk Poët SILIUS;
men sedermera vidlöftigare utförd, och uti heroisk vers på Svensko för-
fattad. Allom i Gemen, samt i synnerhet then blomstrande Ungdomen
til esterrättelse och uppbyggelig nytto uti sit lefverne. Stockholm, tryckt
och uplagd af Joh. Laur. Horn, Kongl. Antiquit. Archiv. Boktr. 1727.
Detta är likväl den tredje uplagen. Den första är tryckt i Upsala 1653.
Den andra tillsammans med flera Poëtiska arbeten under titel af Musæ
Svetizantes, hos Bengt Höök 1687.

G. A. SILVERSTOLPE.

- H**ercules arla stod up, en morgon, i första sin ungdom,
Fuller af ångst, och twif, huru han sitt lefwerne bdrja
Skulle, theraf han pris kunde winna, med tiden, och åhra.
I thet han altså går uti tankar, och hdgste bekymbers:
5. Drippar ett artigt Wif, doch lätt af later, och anseend,
Lit honom ans: blomerad i margfals-fårgade kläder:
Slimmand i perlor och gull: och gnistrand' i dyrbare stenars
Skbn af ansete, men (som syntes) sminkad och fårgad:
Som en drifwa snidhwit, med rosen-fårgade kinner:
10. Råd=gd, djerf utaf upsyn: af huld war hon fyllig och frodig
Gull=gåhl: blånkiande hår, bekrönt med roser i pärlor.
Lusta war hennes namn, wibt dyrkad i werldenes andar.
- Thenna war intet allen: Hon kom med tre sine döttrar,
Samt sin son, thera broder, hår=au, i sådana lynde:
15. En war trögger å fots halffofwande, gåspande, tung=lynt,
Dwulin i sin drägt, obdrstad, och solkot i klådom:
Doch war hon illa beprydd med en fram af swimmel och walmog.
Hon bar et hyend in=under en arm, och kort=spel i handen:
Koxade fring hwar hon for, och klådde gemenliga fingren.
20. Lättja war hennes namn, af moderen årnat i waggan.
Andre war mor=lik, driffig, och kdn, med mysande munne,

HERCULES arla stod up, en morgon, i första sin ungdom,
full af ångest, och tvekan hur han sin lefnad begynna
skulle, at pris deraf han vunne, med tiden, och ära.

Som han-geck, fördjupad i tankar och många bekymmer,

5. trädde en Qvinna, i åtbörder lätt, och til väsend behaglig
honom emot: han såg på des mångfalt-färgade kläder
glimmande perlor och gull och gnifrande dyrbara stenar.

Skön til anlet hon var, men sminkad hon syntes och färgad,
hyn som snödrifvan hvit, med rosenfärgade kinder,

10. djerf och fräck til sin uppsyn; til hullet fyllig och frodig,
gull-gult blänkande hår, bekrönt med rofor och perlor.

VÄLLUST var hennes namn, vidt dyrkad kring världens ändar.

Denna ej ensam var, hon kom med tre sina döttrar,
jämte sin son, deras broder, en hvar af olika lynne.

15. En var trög i sin gång, half-sofvande, gälpande, tungfint,
oborstad, vårdslös, ofnygg i dräkt, med hängande kläder;
dock var hon illa beprydd med en krans af svimmel och vallmo.

Under sin arm en kudde hon bar, en kortlek i handen,
koxade långsamt kring sig och klådde gemeenligen fingern.

20. LÄTTJA var hennes namn, så gifvet af modern i vaggan.

Modren lik den andra var fräck, och myste på munnen,

- Hwålfde sin plir-dgon om, med lekande lofande later;
 Ehwar hon gif, drog hon å sig hwars man dgon och ålif,
 Klådd war hon i fint skir, at hon syntz hwart klådd, eller ofklådd.
25. Swan-hwitan hals, ther å spelande rings wis krusade lofars;
 Littarne tittade fram utu floret, och half-bare brösten.
 Giltjand' i idnliga wis, och puffande, pyfte til ålffog.
 Hon had' ett eldsyre på sin hand, skal, funder, och flinta.
 Kåttja war hennes egentlige namn, kår-ålfelig allom.
30. Sålshnt af anlete war then yngst af these tre systrar:
 Ett dga grets med thet andre så log hon: snart war hon efterst,
 Snart war hon fdr-åt i tripp trap, snåttler och danswig å fotom.
 Hon war klådd uppå Franssk, ther å alt war brokot och krotot;
 Ringat, och slingat i kors; med fransar i tyålor, och nyålor,
35. Pappat, och knappat i långd, och i bredds med spitsar och litfor;
 Rundt omkring, och i ring, å la mode, besitttrat, och splitttrat.
 Hon bar opå sin hand ett seglande skepp, utan styre.
 Slåttja hon hetz år mycket afhållen af måste wår ungdom.
 Jåmt henne, kom ther och wåltande fram en stinner en sållez
40. Fnyste och pyfte så medan han gif, han rullade fot-lbs,
 Som ett marswin hår anz war brusande rdder, och dropp-dgd;
 Han bar en frants å sitt hdbd, insetad i refwor med humble-
 Suppor all om bewesd, bland friff dagg-dryppande drufwor;
 Glas haden i sin hand, och brinnande lunta fring armen,
45. Samt ther in under en rulla tobak; och pipor i frantsen.
 Så kommen an, och thenne war Lårnona listige broder,
 Nus heter han; år en lustig i lag, tid-kortelig Hanske.
 (Kapp war thenne gång inte ther hos, war ute på wårfsning).
 Thenne war Lustas fdigd, och praçt uti bunad, och hoffind.

hvälfde de plirande ögon med lekande lockande årbörd.

Hvar häldst hon geck tildrog hon sig allas blickar och åtrå.

Klädd som hon var hon syntes i skir, hvarken klädd eller oklädd,

25. Svanhvit des hals, hvarpå lekte i ringar krufade lockar,

Retande röjdes, höljd af floret, den halfbara barmen,

fvälld af ömma begär och hemligt bjudande njutning.

I sin hand et elddon hon bar, stål, tunder och flinta:

OTUCKT var hennes egentliga namn, högt ällkvärd för alla.

30. Sällsam til anlete var den yngsta af dessa tre systrar:

Ett öga gret, med det andra hon log, än syntes hon efterst,

än var hon framför med trippande steg på dansviga fötter:

klädd på det franka mode: des drägt var brokig och rosig,

ringad, med snören i kors och fransar i lyckor, och tofflar,

35. tilsnörd och skörtad, på längd och på bredd, med spetsar och tränar,

rundt omkring och i ring, à la mode, broderad och sirad.

I sin hand hon bar et seglande skepp, utan styre.

FÅFÄNGA kallades hon: så kär för den mesta vår ungdom.

Än med henne kom vältande här en fetlagder fälle;

40. snös och pöste så medan han geck; han raglade fotlös,

fram som et marvvin: var brusande röd i synen och tårögd;

bar på sit hufvud en krans, som hopflätad hvarfals, med humble-

rankor, var virad omkring bland friskt dagg-drypande drufvor;

glas han bar i sin hand och brinnande lunta kring armen,

45. samt derunder en fulla tobak; och pipor i kranfen.

Så han framkom, och denne var Tärnornas kötslige broder:

Rus heter han; är en lustig i lag, tid-kortande fälle.

(RAPP som nu ej var med i laget, var ute på värfning)

Detta var VÄLLUSTS sällskap och pragt i klädnad och hof-stat.

50. Efter en åhrbbdig dagnat, handkys, och myrdliga kull-bugt,
 Vörjar hon ett fött tal, på sätt, som fötjer, af ordom:
 Hercules, stått af mod; af blod Hög-åbdeler Herre,
 Hwad för en ångst, och qwal, är then titt hjerta betungar?
 Hwad för smilkan är i tin hug? Beskåda tin ungdoms-
55. Blomster, och åhr; tin färga, tin hy, tine blyfande kinder;
 Pröfwa tin dgons macht, tin oförliflige fågring,
 Allfäd, och bnskad utaf the wånifste Jungfrur i sandet.
 Lag tine gåfwor i acht, medan åhren, och dagarne libas.
 Sätt tine krafter i bruk, förr ån åldren, och grå-håren yppas.
60. Lånck; här är inte bestånd i werlden; och allt är i toppet:
 Såsom en eld, en ström, ett glas, ett gräs, och en blommas;
 Brinner, och rinner, och sfin, och grönskas, och blomstras, om afton;
 Men fins släck, stild, bräck, och torakat, och wisnat om morgon:
 Allså mennisko-lif, som rdle försvinner i wådret.
65. Hel i dag, och sund; friff, lustig, fager, och rdders;
 Morgon är kaller i munn, stock-stelnad-sjofwer, och ddder.
 Ddden molmar i mull, allt hwad här glimmor, och glantsfar;
 Ddden kastar å kull, allt hwad här yppert, och hdyt är;
 Ddden knosar i kras allt hwad här kraft har, och helt är;
70. Ddden trampar i träd, allt hwad här fagert och fint är;
 Ddden dwåler i dwalm, allt hwad här lefnat, och lif har;
 Ddden raffar å wåg, allt hwad här achtas, och ållfas;
 Ddden selswer är Intet, och gjdr all ting till als-intet.
 Efter ddden är ingen frdgd. När anden är ute;
75. Hwar blifwer all wår lust? när dgat har intet at se mer;
 Dgat har intet lius; och draf har intet som hbred:

50. Efter en ödmjuk blick, en handkys och vördnadsfull nigning,
började hon et tal, så fött i uttryck, som följer:
HERCULES, stålt af mod, af blod en högbördig herre,
Säg hvad ångest och qual det är som Dit hjerta betungar?
hvilken tvekan är i Din hog? Beskåda Din ungdoms-
55. blommor, Din färg, Din hy, Dina lifligt rodnande kinder;
känn Dina ögons magt, Din ojämnförliga fägring,
älskad och önskad Du är af de wänaste jungfrur i landet.
Tag Dina gåfvor i akt, medan åren och dagarne lida;
fått Dina krafter i bruk, innan åldren och gråhåren röjas.
60. Tänk: här är intet bestånd i verlden; och allt är i loppet
såsom en eld, en ström, et glas, et gräs, och en blomma,
brinner och rinner, har glans, och grönkas och blomstras om afton,
fläckt, och stilladt, och bräckt, och torkadt, och visnadt om morgon:
så vårt människolif som rök försvinner i vädret.
65. Den som i dag är sund, frisk, lustig, vacker och liflig,
ligger i morgon kall i munnen, förtelnad, och liflös.
Döden grufar til stoft allt hvad här glimmar och glänser:
Döden kastar omkull allt hvad här mäktigt och högt är:
Döden krosfar i kras allt hvad här kraft har, och helt är:
70. Döden trampar i stoft, allt hvad här vackert och skönt är:
Döden fänker i sömn allt hvad här andas och lif har:
Döden borttrycker grymt allt hvad här agtas och älskas.
Döden är *Intet* sjelf och gör all ting till *Alsintet*.
Efter döden är ingen fröjd, när anden är bortta
75. hvar blifver all vår luft? när ögat har intet at se mer;
ögat har intet ljus; och örat har intet som höres:

Hwar blifwer all wår lust? när kropp och slåt äre skilde.
 I thet mdrke ewiga tyfka!

Så är i kånslan och ingen frögd, thet kroppen är ingen:

80. Hwad är och lufft, och smak, thet hwarcken är ång, eller anda?
 Ach! at och ingen dröm är uti then ewige sömnen!

Solen bergas, och hwar dag wanskar hon liuset i mdrker:

Men kommer upp, och mdrnar igen, hwar morgon, å skiftes:

Mennisko=lif icke sås när thet, en gång skrider under:

85. Kommeret aldrig igen; men blir i thet ewiga mdrka.

Thetta betånck; och les, så länge tu lefwer i werlden.

Mig fölg; tråd mig bi; på lust, och frögdige dagar,

Skal tig ei wara brist: Skön quinföld, lustige bröder,

Spel, och sång, gott win, miuß sång, och kräftige retter,

90. Dig sk le wara beredd, så natt, som dag, och all dgn=bleck.

Sröja skal wara tig huld, min alsom=käraste syster

Sröja thes öfwerwålde behårskar jorden, och hafwet,

Himmel, och all Elements bland gudar, och alla gudinnor,

Äldst, och then ädlest hon är; als lefwande moder, och amma.

95. Hon skal blifwa tin all=daga gäst, och liußige bi=wilt:

Lefer, och lbjc thet hos, med Skämt, och all' artige Pugar:

Jämte the tre (sine tårlige tårnor,) nådegubinnor

Samt sielfs=wiljande blinde, gull=wingade, nakote, snälle,

Elle, med pilar, och bloß, och boga bewäpnade Skyttens

100. Then hiert=bindande, twingande, stingande, wåldige kåmpen:

Högmod=dampande, sinne=beröfwande, stridsame hielten,

Astrild Sröjas Sons tin jagt skal thenne beställa.

Mera, min Hercules, hbr: Jag har tre fridaste döttrars

Then tu här hos mig ser, lif' i dygd; men af otifa kynde.

hvar blifver all vår luft? när kropp och själ äro skiljde
i det mörka eviga tyfta!

Så är i känslan ock ingen fröjd när kroppen är ingen;

80. hvad är väl lukt och smak der hvarken är lif eller anda?
Ach! at ock ingen dröm ofs bjuds i den eviga fönnen!

Sölen nedgår, och hvar dag byter hon ljuset i mörker,
men kommer up, och klarar igen hvar morgon til skiftes:
Icke få människans lif: när en gång det hunnit gå neder

85. kommer det aldrig igen, utan blir i det eviga mörka.

Detta betänk; och lef, så länge Du lefver i världen.

Följ mig; gå öfver til mig; på nöjen och roliga dagar
skall Dig ej vara brist: Nej, skönheter, lustige bröder,
spel och fäng, godt vin, mjuk fäng och kräsliga rätter

90. skola beredas åt Dig både natt och dag och beständigt.

FRÖJA skall vara Dig huld, ja hon min käraste syster,
FRÖJA hvars vidsträckta magt beherrskar jorden och hafvet,
himmel och all' Element; bland Gudar och alla gudinnor
äldst, och ädlast hon är; allt lefvandes moder och amma.

95. Hon skall blifva Din dagliga gäst, Dit behagliga fällkap:

lekar och löje ockfå, med skämt och retande kysfar,
jämte de tre, hennes sköna tärnor, behagens gudinnor,
samt den tilgjordt blinde, gullvingade, nakne och snälle,
Lille, med pilar och blofs och både beväpnade skytten;

100. Den hjertbindande, tvingande, stingande, väldige kämpen;
högmod's-dämpande, sinneberöfvande, stridsfama hjelten,
ASTRILD FRÖJAS son; han skall Dit jagtnöje sköta.

Mera, min HERCULES, hör; jag har tre fryntliga döttrar;
dem som Du ser här, lika i dygd; men af olika lynne: ;

105. Lättja, och Rättja, så heter the två, och Slättja then yngstes
 Hjertans barn, god och byllige tårnor, och ährlige systrar
 Lättja gdr ingom mens; är from, och spaker i werkom:
 Lättja gdr inte rumors; far sachtliga fram; drifwer ingens;
 Rättja gdr allom lust, är fräck, och fdner i åtburd.
110. Rättjan är wacker, och waker, och quick uppå roset, i wändning.
 Slättja far hit och dits; snart ler, snart gråter af ingos;
 Lättlynt, flater, och frak, och lägger alzinte på hjerta.
 These tre systrar tig til tjenst skole stundliga stända.
 Hwad i titt hus och hof gdrs tarf, skole the samme sylla.
115. Lättja skal bädda tin sång; och Lättja skal söfwa tin dgon;
 Rättja skal wäckia tig upp; och Rättja skal blåsa tig eld upp
 Slättja skal wara tin id; och Slättja skal wara titt arbets;
 Slättja skal flyttia tin ord; tina saker, och ärende drifwa.
 These med samt min son, Her Kus, thera sam-qweda broder,
120. Sig til tienst skole stå, från morgon, alt in uti morgon.
 Kus titt hemliga råd, skal måstra tit hof, och all upmact.
 Astrild ymst med Her Kus, tin tid skole lämpliga korta;
 Sorg, och sammetes, ägg fördrifwa med allra-hand ap-spel.
 Bort med papper, och bleck; bort bdeker, Cirklar och pennor;
125. Skulle tu smitta tin hand, tin' adlige midtl-hwite finger,
 Skulle the stäckias i bleck; huru wille tu Frustrugun wittia?
 Grepe tu en under linn, eller komme wid hals, eller handen:
 Pfuy! Skulle blifwa tin tack; hwad skulle full systrarne säja?
 Suble sig Skrifwar' uti sitt bleck; låt Clerker och Dieknar
130. Wdda sig i sin bok; les Mätare Cirklar, och Cifror.
 Tu är af ädlare blod; tin ätt thet skulle wandhra.
 Men ther tiden tig bleswe lång, och skulle sig hända,

105. LÄTTJA och OTUCKT, få heta de två, FÅFÄNGA den yngsta;
Hjertans barn, goda vänliga tärnor och redliga Systrar.
LÄTTJA gör ingen skada; är from och spak i sin lefnad;
LÄTTJA gör inte rumor, far sagtmodigt fram, drifver ingen;
OTUCKT gör alla nöje, är fräck, och djurf i sin åtbörd.
110. OTUCKT är vacker och vaken, och qvick uti rörelser alltid.
FÅFÄNGA ofstadig är, än ler än gråter för intet,
gladlynt, höflig och mild, och lägger alsintet på hjertat.
Desfa tre fystrar Dig til tjenst hvar dag skola vara.
Hvad i Dit hus och hof behöfves, skola de sköta.
115. LÄTTJA skall bädda din fäng, och LÄTTJA om afton Dig söfva;
OTUCKT skall väcka Dig up; och upblåsa eld i Din kakelugn:
FÅFÄNGA styra Din hog och FÅFÄNGA rigta Dit arbet,
FÅFÄNGA föra Dit bud, Dina faker och ärenden drifva.
Desfa tillika med Rus, min son, deras samqveda broder,
120. Dig til tjenst skola stå från morgon altintil morgon.
Rus, Dit hemliga råd, skall styra Dit hus och Din hemsed.
ASTRILD til skiftes med Rus, din tid skola lämpligt förkortta,
sorg och samvetes agg fördrifva med många flags ap-spel.
Bortt med papper och bläck, bortt böcker circlar och pennor:
125. skulle Du smitta Din hand, Dina adliga mjölkhvita finger?
Skulle de fläckas i bläck: huru ville Du könet besöka?
klappade Du en kind, eller komme vid hals eller handen
Fy! man Dig gifve til tack, hvad skulle väl Flickorna säga?
Söle sig skrifvare gerna i bläck, lät prefter och djeknar
130. möda sig vid sin bok: gif Landtmätarn cirklar och siffror.
Du är af ädlare blod, Din ätt det vanära skulle.
Men om tiden blefve dig lång, och det skulle hända

- At en otidig lust skulle binda tin hug til at læsa;
 Så vare tig befalt then hårlige lærare Naso,
135. I sin gilliare-konst; Amadis, Marcolfus, och andre,
 Som i gemen åro trykte på Danst; Melulina,
 Kæser Octavian, Find' Riddare, skøn Magelona.
 Samt then trøst-rike kærlefs-lærdoms=fulle Diana,
 Schæfer Amandus, kyst' Amaranth', Eromena, Chariclia,
140. Euriacus, Fiametta, Calisto, le Cento nouvelle,
 Uhspeget, om han ån år något grof, och plump uti pusar,
 Jåmte then tidfdriflige Claus, hør ock inte fdrachtas.
 Når tu nu kommer til hõgre fdrskånd, och vilst uti lærdom
 Oppare blifw' ån all' andre; så læs, och lægg oppå hjerter,
145. La Macaronica di Coccaj, Rabelais, La Lucerna:
 Picaro, samt Picara, La Pippa di Pietr' Aretino,
 Samt then hõgt=stiliserad' Rhetorica delle Puttane;
 Jåmte hvad mer uti Slåttjones ymnoge Bibliothec fins.
 Slåttjan år hår uti lærds; och kan tig måsterlig õfwa.
150. Eljes år ock en bok af fyra regerande Kungar;
 Ther i tu nogsam lust, och trøst, och mångahanda sinner,
 Ett tin tids fdrderf (fdrdrif jag årnade såga)
 Ther i wi finne La bete, Triumf, Kus, Krympa, Manelle;
 Fårgan och Munta ther hos, Styr=wålt, Karniffel, och Semfort,
155. Hoppfen, Pittela pump, Trapeler, och Primer, och Pikette.
 Brådspel år ock en lust, i Tid=tact, och All=bowerie.
 Damen, och Fruenspel, ut och in, Fdrlehren och Frisch
 Och hvad thy lika mer år, som tig tienar i õfning.
 Låttjan år hår uti gods; Hon kan tig lekarnelåra.

- At en otidig lust förledde Din hog til at läsa;
 vare Dig anbefalld då den härlige läraren Naso
 135. i sin konst at ällka; Elifa, Siegwart och andra,
 vanligen tryckta på tyka; och Feodor och Maria,
 Ortenbergska familjen, Münchhausen, Louise och Robert,
 samt den tröstrika, fulla af kärlekens lärdom, Pamela,
 Rudolph von Werdenberg, Frans von Werden och Herman von Unna,
 140. Andekåderskan, Frun med Mustacherna och lilla Peter,
 Uhlspiegel, om han än är något grof och plump uti kyskar,
 jämte den rolige Farliga vadet, bör icke föragtas.
 När Du nu kommer til högre förstånd, och vill uti lärdom
 öfvergå alla andra; så läs, och lägg uppå hjertat
 145. La Pucelle, Rabelais, Guerre des Dieux och Chevalier Faublas,
 Les liaisons dangereuses, Mes Fredaines och Oeuvres de Grecourt,
 och i en högre stil Therese Philosophe, alt på Franka;
 jämte hvad mer uti FÅFÄNGAS ymniga bibliothek fins.
 FÅFÄNGA deri är lärd, och kan Dig mäterligt öfva.
 150. Eljest finns ock en bok af fyra regerande Kungar,
 hvori Du nöje och tröst och mycken anledning finner
 til Din tids förderf, (fördrif jag ärnade säga).
 Deri vi finne la bete, trumf, basta, spadille, manille,
 gasque, och tournée och todos; quadrille, P'hombre och femkort,
 155. boston, piket, gråpois, tipp, pharao, quinze, jafs och träkarl.
 Brädspel är ock et nöje af många slag, såsom Tricktrack
 Dam, och uppenbar orätt, Verkehren och schuster och rassel,
 jämte hvad mera det är som kan Dig tjena til öfning.
 LÄTTJA är häruti snäll: hon kan Dig spelfätten lära.

160. Djupe bestännande hiern=brott; hge Latiniske fratfor
 Fly som en orm; the willa titt hufwud, och kränkia sin hälsa.
 Hwar=te studera? tu blir hwart Doktor, Prest, eller Abbot.
 Äst tu så lystin å Jagt; tarst albrig byrka Diana;
 Bystr' och sckia te skogs; fara, rann', och gidra tig omak;
165. Wåga titt ynglinge blod mot bidnar, och farlige leijon;
 Kättja min ungdoms lust, min dotter, och ästflige lifsfrucht,
 Skal tig fdra på jagt, som hiertat, och lifwe må lysta:
 Rådiur, och hinner, af huld, swan=hwit, och tene som ullens;
 Af sdt=sucker, drypande=mun; rbdde=rosende läppar;
170. Kärtlige säflige diur; sin=Iustige, foglige tårnor;
 Högige, kistlige, modige, frodige, kate madusor;
 Spake som bäggiande lamb; och wilde som hiortar i brunsten.
 Theß dro diuren, uppå them tu skal dswa tin mandom.
 Astrild wet thera spår; och kan them artliga wångia:
175. Astrild snar=fota skal tin garn upstålla, med lampa.
 Gilla kan han, och gidra med list; när Kättja begynner
 Blås' i sitt horn, och hundarna janka, så skal tn med hiertans=
 Lust, och ndje få se huru diuren i garne besnärjas:
 Här gåret an; Rdn Astrild han fäller, och spänner, och skuter.
180. Öfning i wapn, och skast bembdar ryggen, och armar.
 Fåht' och råanna må then som har förmycket af hälsan.
 Snart är et dga sin los, om bällen springer å klingan;
 Snart är en hals afbräckt, om hästen snafwar, och stdrter.
 Bort med sådana lek, ther dgon och hals står i wada.
185. Dock med måtta så måste thet ske: tin häst låra tumbla
 Skut', och råanna te rings så mycke som theruppå loper;

160. Vetenskapernas djup och det lärda Romerska språket
fly som en orm, de villa Dit hufvud och skada Din hälfa.
Hvarför studera? — Du blir hvarken Doctor, Prest eller Abbot.
Är Du lysten på jagt, Du behöfver ej dyrka DIANA,
ligga i skogen på lur, löpa kring och göra Dig omak,
165. våga Dit unga blod mot björnar och farliga leijon:
OTUCKT, min ungdoms lust, min dotter och älskade lifsfrugt
skall Dig föra på jagt, som roar Dit hjerta och sinne.
Rådjur och hindar, få hulda och hvita och lena som ullen;
altid föta i munnen, med läppar röda som rosen,
170. kärliga, säfliga djur, behagliga, fogliga tärnor,
hitsige, kitslige, modige, frodige, nöjenas nympher;
spaka som däggande lam, och vilda som bjortar i brunsten.
Desa äro de djur hvarpå Du bör öfva Din mandom.
ASTRILD vet deras spår och förfår at artigt dem fånga.
175. ASTRILD snabbfotad utfälla skall Dina nät, och med lämpa.
Kärlekens konst och förfåt han känner: när OTUCKT begynner
blåsa sit horn, och hundarne drifva, med innerligt nöje
skall Du få se huru djuren få lätt i näten besvärjas.
Då det gäller; Stålt ASTRILD han mättar, och spänner och skjuter.
180. Öfning i vapenlek är möda för rygg blott och armar.
Fägta och rida må den som öfverflöd har af hälfa.
Snart är et öga sin kos om bällen springer af klingan;
snart är halsbenet bräckt om hästen snafvar och störtar.
Bortt med all idrott och lek der ögon och hals stå i våda.
185. Dock med varsamhet lär Dig likväl, at styra din ridhäft,
skjuta och rida til rings, få mycket som du kan behöfva,

- At tu må spns war' af adelig ätt, och mer än en bonde.
 Dantza gibr ingom ondt; dants kan tin hålsa bewara:
 Dants en hålse-bot är; dants lifar allt arbet och omak.
190. Ingen om aftonen är så trött; han skulle ju dantza.
 Dants är en ädele konst, gdr gunst hos fruer, och jungfrur.
 Wit tu då stormar och strid? Min son skal föra baneret.
 Min son Rus, uti kannor och krus; uti gruf-same holkar,
 Sig skal dswa med art, och drilla på wånster och hdger.
195. Kommer i fält mot tig, en flock af suchtige bröder:
 Lappert sätter han an, med sådan en ifwer, och alswar,
 At han i lista stund, skal fålla the modige hieltar,
 (Som rått-nu stodo käd, och kbné) som oxar i golfwe.
 Komme ther ho som wil, han wet them mdta med alswar.
200. Stå skole troliga bi, gode, gamle, wäl-dswade kämpar,
 Fransman, Monsieur A vous; och Wälffe Signor, Vi-so-brindis;
 Och för all' andre förut, then redlige Swenske, Gott-ähr-bror;
 Jemte then aldrig otorslige Tyssen; Sauf du rein-aus Hans.
 Byssor och swärd är här intet i bruk, för Slanger och Wdrser,
205. Morgonstiernor, fylte Granater och halfwe Canoner:
 Så här i swang store Barkenmeyre, bullar, och holkar,
 Fylte på brädd; diupe tumlar, och humpar, och hdge bocaler.
 Hugg, sticl, slå, wari långt här ifrå; (Doel somlige bidfar
 Ginnas ibland, som napt kunna låtat, och hafwa thet laget.)
210. Krut och lod är här intet i bruk: man sätter i ställe,
 Klart Kenst win, Bacheracher, en Wenger, och liufige Necker.
 Rinkhaumer, Mostateller, af gudarna drickes, och älskas.
 Spanske ther-hos, Milkant, Bland Bastard, och sdte Canarier.
 Peterstimens, stark Frontiniac, och Fransse win, i nödfall.

At Du må synas af adelig börd och mer än en bonde.

Dansa gör ingen ondt: dans kan Din hälsa bevara,
dans är en medicin: dans hvilar från arbet och möda.

190. Ingen om aftonen är så trött at han orkar ej dansa.

Dans är en ädel konst, som skaffar Dig ynnest hos könet.

Älftkar Du stormar och strid? Min son skall föra baneret.
Min son Rus, skall i kannor och krus och i stora pocaler
öfva Dig lätt, och lära at drilla på vänster och höger:

195. Kommer i fält mot Dig en flock af fugtiga bröder

tappert sitt anfall han gör, med sådan ifver och alfvar,

at på en liten stund han fäller de modiga hjeltar

(som nyss flodo så käcka och stolta) som oxar i gälvet.

Komme då hvilken som vill, han vet at dem möta med alfvar.

200. Dig skola troget stå bi gode, gamle, väl öfvade kämpar,

Fransmannen, Monsieur à vous, Lombarden Signor Vi-fo-brindis;

och ibland alla främst, den redlige svenske, godt år bror;

jämte den aldrig otörftige Tysken sauf Du rein aus hans.

Bösför och svärd ej brukas, för mörfare här och haubitzer,

205. morgonstjerner, och bomber, granater och lätta canoner

gå här spetsglas i svang, stora remmare, muggar och bålar,

fyllda på brädd, djupa tumlare, horn och höga pocaler.

hugg, stic och slag, icke tåls i et lag (dock somlige bjäsar

finnas, som knapt kunna hållas i styr, och älska at gråla)

210. krut och lod är här icke i bruk: man nyttjar i stället

ägta Renskt, och Dragon, Ärke-bischoff och ljuflig Madera.

Mofel, Champagne och Bourgogne af gudarna drickes och älskas.

Xeres, Canariefec, Alikant och Tinto och Rotta.

Steinvin, och vin de Lunelle och gammalt Frankt, blott i nödfall.

215. Jämte Claret, Hypocras: och flerhanda löflige drycker.

Seban är och gott öl, som Rus skal bringa på banen:
 Brunswigs Mumma, Poshnell; Garley, och Halbersta Bryhan.
 Zerbst: och Rostocker Öhl, Tyns: Widd, och Westgöta: Wdissa;
 Kniskaf, och Rumelebois; men bort med Kuckuf, och Rastrum.

220. När nu blåses alarm, och hundras i trummor, och pufor:

Edsn är gifwen, Holå: Runda — runda — dabinella;
 Sätter i bröstet tillika, Gott: ähr: brors: och sauf du rein aus Hans.
 Hdgre Flygelen Commenderar Monsieur A vous: then
 Wånstr' in furia, swånger här an Colonel Vi - fo - brindis.

225. Här gåller an, halft, helt: Säg an, in floribus hats auf:

Kork: mort: puff: in ein schluck, one tuck, one schmuck, one bart: tytsch.
 More Palatino, tre på: ra, ne gutta superlit.

Här såts an uti förs, och i qwär; uppå rad, och i runden,

Här sätter an hwar uppå sin man, här sturlas och stormas,

230. Här är buller, och här är gny, här sortas, och allas.

Här mon Barkenmeyer herümmere gahn, med de diupe,
 Half: mans hdge bocaler: och Herre: drycks, hållande boklar.

Artolleri bringes an, kritt: hwite Brabandiske pipors:

Jämte thet allerfönste Berginske tobact, som i staden

235. Tins: här är eld, här är lunta, gif fyr: låt: gnistra, låt rökia.

Såsom i Nobis Frog the nu sittia bland eld uti bimban.

Rus går om: här, han manar, och trugar, han hërter och yrker.

In: til thes at striden är all. Af the modige kämpar

Ragsar här ens en skaptar, en stupar, och falla the hop: wis.

240. Wålter här en i hånd, så ränner en hufwud i wåggen.

En ger op andan, och alt: en somnar, och kistwar en annans:

Annor gråter, och ler then tribiez en sätter och qwåder.

215. jämte Claret och Port och flera retande drycker.

Rus har också godt öl, som sedan han bjuder åt laget Danziger doppelt bier, Brunnswigs mumma, halbersta Breyhahn Zerbst och Rostocker öl, samt gammalt Westmans och Rosens Porter och botten eal: men borrt med tallstrunt och bult-öhl.

220. När nu blåses alarm och dundras på trummor och pukor, gifves löfen, holà, hurra, rundt om, drick i bottn. Öfver-commando förs af Godt år bror och fauf Du rein aus hans, öfver den högra flygeln à vous har befälet, den vänstra svänger in furio fram under Colonel Vi-fo-brindis.

225. Här man trycker och tostar, läiz an, in floribus hals auf Korl-morl-puff, in ein schluck, ohne tuck, ohne finuck, ohne bartwisch: sup som en ärlig svensk, tre på rad, ne gutta superfit. Brorskålar drickas med arm inom arm: man dansar på skarfven, här om hvaran hvar manar sin man, här glammias och stormas.

230. Här är buller och här är gny, här forlas och stojas. Remmare här vandra laget i kring, och följas af djupa dryckeshorn och pocaler, och fina ostindiska bålar. Artilleriet föres fram med krit-hvita holländska pipor, jämte Virginisk tobak, den bästa som finnes i staden.

235. Nu kommer eld, här är lunta, gif fyr, lät gniftra, lät röka. Här som på nobis man sitter och ser knapt Ijusen för dimman. Rus går omkring, han manar, han trugar, han ber och befaller ända til dess at striden är all. Af de modiga kämpar raglar en här, en snafvar, en stupar, och hopvis de falla.

240. Ramlar en öfver bänk, så ränner en hufvud i väggen. En ger op andan, och alt; en somnar och kifvar en annan; gråter den andra, så ler den tredje: en sitter och qväder.

- En plågar ålffog, och bannas en annan om alle siu tusend.
 Summan är thet: När alle getapt, och spelet är utes
245. Prisen han är så tin; tig hembårs seger och åhra.
 Drikt til dager är lius och sðnnen rinner i dgon:
 När som solen hon är uti närmeste trappa til upgångs,
 Lågg sin dgon ihop; så kommer sðtteste sðnnen,
 Sidr tig alsintet qwal: war altid lustig, och sorg=fri:
250. Aht' icke säfångt ros, eller last, fdr skam eller åhra,
 Åhra så wål som skam åre wind, och namn utan ingiåtd.
 Sidr hwad tig rinner i hug: ty tig och tin=lika Gunkar,
 Skrifwen är ingen lag, fdr Iarwor Idpa små gosar:
 Bðnder och thyliska pac, man plågar strådia med Iagen.
255. Spinnelen i sin garn bestriktar spinkote myggors;
 Sefinga snorra sig ut; och slippa the brummande brðnsar.
 Sådan är almena lag: the fattige fasna, besndrjas;
 Stolte och store gå fri, och slippa the trohige Drottar.
 Nu min Hercule kom; utan hdgre betånkiande fðlg mig.
260. Wågen är jämn, och bred, bland rosor och liusliga lilsor,
 Makliga rinner han hån, genom ångiar och fuchtige dålder,
 Skogen är lystig, och qwistarne full af qwittrande foglar.
 Affidns fruchtbare trå, pomerantzor, och Candisse drufwor,
 Affåbes, hår och thet wid wågen å båckarne finnas;
265. Månge små menldse diur, man ser thet spelande springa,
 Kållor och Iefwande wain, fördelt uti många små båckiar,
 Kuska så sachtliga fram, genom blanke små glittrande stenar,
 Then swale westwind surrar ibland, och rassar i Isfwen,
 Spridand' en liufwelig lucht, af blommor och hålsosamm' drter,

- En plägar ällkog, en annan domderar som alla sju tusand.
 Summan är den: när alla gått af och leken är slutad,
245. priset då tilhörer dig: dig hembäres seger och ära.
 Drick til dagen är ljus och fönnen rinner i ögat.
 Och när solem har kommit i närmaste trappan til upgångs:
 lägg Dina ögon ihop: då kommer den fötaste fönnen.
 Aldrig gör Dig befvär: var alltid lustig och förlös:
250. Agta ej fåfängt beröm, ej förtal, ej skam eller ära:
 ära så väl som skam är en fläkt, et ord utan mening,
 gör hvad som faller Dig in: ty för Dig och Dina gelikar
 finnes ej någon lag, blott barnungar springa för masqver:
 bönder och dylikt pack man plägar skrämman med lagen.
255. Spindeln snärjer i väfven den svaga magtlösa myggan,
 getingen furrar sig lös, så väl som de brummande brömsar.
 Det är en allmän lag: de fattiga fastna och snärjas;
 stolta och stora gå fria och trotliga drottare ej kufvas.
 Nu min HERCULES kom och utan betänkande följ mig.
260. Vägen är jämn och bred, bland rosor och ljusliga liljor,
 makligt han slingrar sig fram genom ängar och fugtiga dälдер,
 skogen är sval, och träden af qvittrande fångfoglar fyllde.
 Alla frugtbärande trån, pomerantzor och candiske drufvor,
 här och der, öfver allt vid vägen och bäckarna finnas.
265. Många små menlösa djur man ser der lekande springa,
 källor och rinnande vatten, fördeladt i många små bäckar,
 filar sig sagtmodigt fram genom glatta glittrande stenar.
 Westanvinden hviner ibland och prasslar i löfven,
 sprider en ljuslig luckt af blommor och läkande örter,

270. Eufar i fachtan ödn, uti fluggan, och lockar i skynen.
 Ut är täckt hwad här ögat ser, och fötterne tröda,
 Kom, kom Hercule, kom; utan ödgre betänkiande, följ mig.
 Hercules öfvertalt, som en ung och högiger herre,
 War uppå språng, steg til, och wille nu följa Fru Lusta:
275. I thet en annan kom, i Frus hamn, menfkelig ansedd,
 Doch icke menniskia; men en trofast ädle gubinna,
 Hon war sedig uti sin gång, och wyrdig af anseend,
 Wigtig i later, full med alfwar, och ährlig af upsyn,
 Brun under ögon' och bränd af solskin, mager af hulde:
280. Kentlig i drächt, snidhwit, af silfwer; bländkiande klädnat,
 Slått och rått, och skid, på thet ährlige gamle meneret.
 Thenna låt up sin munn, och talte med alfwarfäm ordom:
 Hercules ädel af ätt; til ära född och erkoren;
 Hwart wil thetta? Se til; Stat stilla; gif acht och betänk tig.
285. Best tu ock ho then är, then med tig snackar i löndom?
 Thenne thes pipa så föt tig flistrar, och lockar i drömar?
 Sag icke lätteliga råd af then tig icke bekänd är,
 Thenna som för dig stod, then tu mentst wara gubinna;
 Är ifrå Stygia putt, hin stygges dotter och alster.
290. Lusta ger hon sig namn; Fru Lusta med rätta mon heta.
 Doch om laster och skam äro lust; om lust står i ödygd;
 Williga med alt fog, mon hon sig kalla Fru Lusta.
 Hwad gifwer hon för råd? Gud tröste then thet uppå liter:
 Hon; hon leder en wäg både jämn och bred utan omak,
295. Sent rått fram, i förderf; han glider all makelig ut, ät
 Lutandes lätt til gångs; men bratt, och brattar' ät ändan,

270. sular med sagta dân i skuggan, och lockar til hvila.
Allt är täckt hvad ögat här ser och foten beträder.
Kom, kom HERCULES kom, och utan betänkande följ mig.

HERCULES öfvertald som en liflig lättretad yngling
ren var på språng, steg til, och ärnade följa Fru WÄLLUST:

275. just som en annan kom, i kvinnos och menskelig skepnad,
dock icke menniska, men en trofast ädel gudinna.
Hon var fedig uti sin gång, til väsendet vördig,
jämn i sin åtbörd, och full med allfvar, och ärlig til upsyn,
brun under ögonen, bränd af solen, och mager til hullet:
280. renlig i drägt, med hvit, som silfver blänkande klädnad,
slätt och rätt, men ren, på det ärliga gamla maneret.
Denna uplät sin mun och började alfvarfamt tala.

HERCULES ädel til börd, til ära boren och utvald,
hvert vill Du gå? Se til, stå stilla, gif akt och betänk Dig.

285. Vet Du väl hvem hon är som med Dig snackar i löndom?
hon hvars pipa så ljuft Dig dårar och lockar til drömmar?
tag icke hastigt råd af den som icke Du känner:
denna som inför Dig stod, som Du anfåg vara Gudinna
är ifrån Stygens brädd en afgrundens dotter och alfter.

290. WÄLLUST kallar hon sig: men rättast hon LAST borde kallas.
Dock om lasten är vällust, om nöjet består uti odygd,
billigt då med allt fog hon namn af WÄLLUST må bära.
Hvad gifver hon för råd? Gud tröste den deruppå litar:
hon: hon leder en väg som är jämn och bred, utan möda
295. ända fram til förderf: den halkar småningom utåt
sluttande: lätt at gå: men brantare ständigt åt ändan,

- In til thes thet er intet mer hådt: then refande måste,
 Ränn och rännna til thes han störter och stadnar i afgrund'n.
 Ther honom harm, jämt ånger och we, och åmarande jämmer,
300. Samvetes-agg, och qwal, then obbdlige masken, och elden
 Måta med öpen gap, och anamma til åwige plågor.
 Wakta min wån, se til, si thenne blir ånden å frögden,
 Som tig theanna så skönt afmålar, och bildar i sinnet!
 Nej, min son, icke så: til sålthes paradís ingen
305. Nåkas i så måtto: sömn, och rus, och lekar, och lög,
 Göra sig inte ther in: Men idlesamt arbet och omak,
 Nyktert lesverne, lust til åhrslighet, alfware wisdom,
 Beda sig in uppå min', thet er bygdenes stenige fot-spår,
 Min wåg han er uti förstone trång, bland stubbar, och stenar,
310. Muddig och ojämn, diup, och bewext med tistlar, och törne,
 Wår alt upfdre ståt, mot wånblige klackar, och klyfter,
 Sitt emot åndan: ther sig tröktan och klifmande, måte
 Styrk, och Erbsts the råckia sig hand, the skidda, the lyfta,
 In til thes tin fot er fästad, och stadder å banen,
315. Som sedan åfwen, och god, sig förer i salighes hallar.
 Här blifwer omak och arbete lönt, tin måda bekrönes
 Med obegripelig hugnad och frög, samt ewiga lifa,
 Osbrwansfliga någ, och glädie titt hierta belystas
 Tu så finner i Högdene nåd, och tåckelig ynnest,
320. Hos både qwinnor och män: tu fågnas och åhras af allom.
 Fröja med hennes son: them sy som paddor och ormar:
 Fröja med hennes son, åro farlige, skadlige gäster:
 Lusliga tråda the til; men swika med ånger, och ynkå,
 Hålsa, med mod, och blod, gods, penningar, heder och åhran,

ända til defs der är ingen hejd mer; den resande måste
 springa til defs han störter och djupt i afgrunden faller;
 der honom harm, och ånger och ve, och evärdelig jammér,
 300. samvetets agg och qual, den odödlige masken, och elden
 möta i svaljets djup och anamma til eviga plågor.

Wakta Dig därför min vän, se sålunda lycktas den glädje
 som hon Dig målar så skönt, och nu Din inbildning dårar.

Nej, min son, icke så; til fällhetens paradis ingen
 305. sålunda närmar sig: fömn, och rus, och lekar, och löje
 föra Dig icke derin: men idkeligt arbet och möda,
 nyktert lefverne, lust til ärlighet, alfvarlig visdom,
 leda Dig in uppå min, det är dygdens steniga fot-stig.

Min väg den är i begynnelsen trång, bland stubbar och stenar,
 310. måddig och ojäm, djup och bevuxen med tistlar och törne,
 ständigt den upföre bär, med farliga branter och bråddjup
 tils emot ändan: der, Dig tröttad och klifvande möta
Styrka och Tröst: de räcka Dig hand, de stödja, de lyfta,
 ända til defs Din fot är fästad, och stadig i banan,

315. som sedan jämn och god Dig förer til fällhetens salar.
 Här blifver möda och arbete lönt, Din vandring bekrönes
 med obegripelig hugnad och fröjd, samt evärdelig hvila,
 oföränderligt nöje och glädje Ditt hjerta då tjusa;
 då du finner i högdene nåd, då vinner Du ynnest

320. både hos qvinnor och män; Du hyllas och äras af alla.
 FRÖJA med hennes son dem fly som paddor och ormar:
 FRÖJA med hennes son äro farliga, skadlige gäster.
 Vänligt nalkas de Dig; men svika med ånger och ledsnad;
 hälfa, och mod, och blod, gods, penningar, heder och ära

325. Stidka the sinom wård, och drifwan å lyfton ur husom.
 Armod och hån och spott, ondt samwet och frändliga plågor,
 Lemna the then, them hysers; och then, them främjar och älskar:
 Så idna the! bort, bort med sådana gäster ur huset:
 Astrild sågs wara blott, och blind; doch snäll och hurtig:
330. Liten af wårt; med blöf och pilar, och boga bewäpnad:
 Snar=fofad, och försedd med flychtige gyllende wingars;
 Sant dret: Han är blott utaf blygd; skam=naken af öhras
 Blind uti wett; men klof, och snäll uti lister, och arghet,
 Liten och lätt utaf bygd; en olycks=fogel af uphof,
335. Edm honom wingarna; bräck hans boga; gdr pilarna stumpa:
 Stäck hans sackel, och eld, med arbet, och ährligigt upfåt:
 Fly och fächt icke minder å rygg (som Tartarna sed är)
 Drif bort Lättja, så trifs icke Kättjas; så swinner och Slättja.
 Rus för hår=ut, med tummel, och sus, och hans yrene sålskap:
340. Ty ther Rus håller hus ther dwäls icke wisdom och frode,
 Ingen bygd uprinner, och gror wid win, och i glasom,
 Wisdomen hafwer sin wist i thy torra: Så säga the gamle.
 Dagligt öfwerfödd uti mat, och i dryck öfwer ingons
 Wisan man: Förnuftenes anda thet dämpar, och quäfwer.
345. Win är en qualm; ett moln uti druckne mans hwiulande hiernas
 Som then stidra förnuftsens sol, så styggliga dunklar,
 Dunklar i tön, i wahn=wett, i dårhet, och barnsliga såhnsko,
 Ei käre si, huru tåcker är Rus, när läpparn', och ögonen dryppa,
 Ther han wagglar hår om, full=stinner han stäner, och stankars
350. Ther han sitter, ei wet, hwad han talar, wemar, och åhtas.
 Wigorna te ther i wrån, och brånglarna smystra på golfwet,
 Barnen gråtande löpa med rop, ö Måne, si busen!

325. Stjåla de från sin värd, och drifva den sitt ut ur hufet.
 Armod, ålöje, skam, ondt samvet och sjukdom och plågor
 lemna de den dem hyser, och den dem gynnar och älskar.
 Så de löna, bort, bort med sådana gäster ur hufet:
 ASTRILD lägs vara blott och blind; dock liflig och hurtig;
330. liten til växt; med blos och pilar och boga beväpnad;
 snabb på foten, förfedd med lättörda gyldene vingar;
 fanning är det: han är blott på blygd, och naken på ära;
 blind til sitt vett, men klok och färdig i list och i arghet,
 liten och lätt uti dygd, en olycksfogel til slägte:
335. Klipp honom vingarna; bräck hans boga; gör pilarna flöa:
 släck hans fackla och eld med arbet och alfvarlig vilja:
 fly ock, likfom Tartarn under flykten, frimodigt fäckta.
 Drif bort LÄTTJA, så trifs icke OTUCKT och FÅFÄNGA rymmer.
 Rus kasta ut, med buller och fus, och hans yrande fällskap.
340. Ty der Rus håller hus der dväljes ej klokhet och visdom.
 Ingen dygd uprinner och gror vid vin och i glafen:
 Visdomen trifves med nykterhet blott: så säga de gamle.
 Överflöd uti mat hvar dag, och i dryck höfves ingen
 vis man: det dämpar och qväfver förnuftets lefvande anda.
345. Vin är et qualm et moln i den drucknas svindlande hjerna,
 som den klara förnuftets sol fullkomligt fördunklar,
 sänker i töcken, i vanvett, i dårskap och barnlighets joller.
 Se hur behaglig är Rus när ögon och läpparna drypa;
 än han ragglar omkring, och i fyllan vrålar och stånkar;
350. är han sitter, vet ej hvad han talar, han vämjes och äcklas.
 Pigorne le der i vrån, och drängarne grina på golfvet.
 Barnen gråtande löpa med rop, aj mamma, se busen.

- West tu hwad anden han er? Huru frogare Ieswerne Iyftast?
 Såsom en oxer beskærd til offer, han gddes å stalle,
 355. Rundelig in til thes, han frydd med frangar, och blomster,
 Idres uti stor ståt, sbregångande trummor och pipor,
 Til en faselig ort, ther altar och eld honom bida,
 Ther siuter han sin ddd, af Slaktare-klubba bebdswad,
 Ther blifwer han dels bränd, dels fråstliga kokad och åten,
 360. Dyrt måste han sin brådsl, sin rykt, och hafra betala.
 Rått uppå thy-sika wis, gåret an med swermare Iesnat;
 Daglige rus, uti sus, banketerning och fråstlige gästbod;
 Harpor och spel och dants, lättfårdige Iekar och natt-gång
 Ett sinn, uti lika måtto, the dyrliga måste betalas;
 365. Klagan i gråt, med jåmmer, och åch, blifwer anden å Ieken.
 Therfdre, stat tu nylter, uppå tin wakt: sina tanckar,
 Anslag, och ord; sine giårningar all' tu grunda på Gud; bud.
 Gud han är åhrones Gud; Guds ansichte Iyser of åhron.
 Åhron är dygdenes rot, och dygdenes grundwal är åhron.
 370. Lit måttar all Gud; lag; then of allom i sielswe naturen.
 Gast inpråntat uti wår siål, och samwete Iyser.
 Är nu wår siål utan skid? eller åre wi fånad och bestar?
 Slåkie wi sjelf wår eld, och dånpe thet andlige Iiuset,
 Thet som of Skaparen i wårt brbst, hafwer eldat och upståndt,
 375. Lit wår salighets Iysn, och Iedsn. Huru? wele wi sielswe
 Wånba wår ansicht' ifrån Guds ansicht, och sånk' of i mdrkret?
 Hwad blifwer af wår siål, then Gud of sielswer har inblåst?
 Å! then åbela siål! then wi så förbarmliga stbrte!
 Hwad blifwer af wår hamn, och menniskio-namme wi sbrom?

- Vet Du hvad flutet är? huru froffarens lefverne lycktas?
 liksom en ox bekärd til offer, som gödes på stallet
355. välluftigt til den tid, han prydd med kranfar och blomster
 föres, med mycken ståt, vid ljud af trummor och pipor,
 borrt til en faselig ort, der altar och eld honom bida;
 döden möter han der, af slacktarens klubba förkrosfad;
 antingen för at bli bränd eller kräsligt tillredd och äten:
360. måste då dyrt sin ryckt, sin mjöldrick och hafra betala.
 Så, och på samma vis det går med en svärmars lefnad.
 Dagliga rus, uti fus, kalaser och kräsliga gästbud,
 harpor och spel och dans, lättfärdiga lekar och nattgång,
 en gång, på samma sätt, de måste dyrköpt betalas:
365. klagan med gråt, med jämmer och qual, blifver ändan på leken.
 Derföre var Du nykter, och på Din vakt: Dina tankar,
 anslag och ord, Dina gerningar grunde Du alla på Guds bud.
 Gud han är ärans Gud; Guds ansigte lyser ofs äran.
 Äran är dygdens rot, och dygdens grundval är äran.
370. Dit syftar all Guds lag; som ofs alla af sjelfva naturen
 fast inpräglad uri vår själ, och samvete lyser.
 Är nu vår själ utan skäl? eller äre vi fänad och vilddjur?
 fläcke vi sjelf vår eld, och dämpe det andliga ljuset,
 hvilket ofs skaparen i vårt bröst hafver danat och uptändt,
375. til vår salighets sackla och ledare? vilje vi sjelfve
 vända vårt ansigte från Guds ansigte, sänkas i mörkret?
 hvad blifver af vår själ som Gud ofs sjelf hafver inblåst?
 Ack! denna ädla själ! som vi så ömkligen skörte;
 hvad blifver af vår hamn och menniskonamnet vi före?

380. Hwad blifwer af Guds belår, af Skaparen tryckt i wår hjertan?
 Nei, min Hercule, nei! then wågen han tåmer of inset.
 Dygdenes stig synes frång, och mdræf, them latom och blindom:
 Är dock en Hår-stråf, then Gud sielfwer han lyser och leder.
 Hwar i består så dygd? medan dygden är slålenes hålsa?
385. Dygd är at älska sin Gud, Hans bud och stadgar at hålla;
 Dygd står i rättwisa, ther hwar och en sin rätt blifwer ägnats
 Jungen af ingo beskadd til lem, lif, ägn, eller äras;
 Dygd lider intet wåld; öfwer-åst hon styrer, och ägång;
 Lider ei arman man förtryckes af hdgmod, och orätt.
390. Dygd, är uträckia sin hand, til styræf them usla betrycktom.
 Dygd står i fagert mod, gott lefwern, och ärbare seder,
 Nycterhet, och ren siäl, uti tucht, och okränkliga kyskhet.
 Dygd står i wett, och i plicht; huru, hwar, hwad, när, hurulunda:
 Hwarföre, hwarf bdr ske: ty dygd wil grantaga lämpas.
395. Dygd wågar intet på slump; dock slump, botas ofta med snille.
 Dygd söker råd; flyger inte förr än hon loxar, och huxar,
 Dygd styr Idgn; ther Idgn kommer in, går dygden ä ddren.
 Luft-stref, stor språkeri, lame salbader, irrige hiern-hwärf,
 Theß äro skändlige fel; som bringa sin Herra på skammen.
400. Dygd med skämt sig tåckelig gdr, uti tid och i ställe:
 Eager och gier med hof, så mycke som ährone likar,
 Allt utan agg; utan lag wari långt bort galla, med galnu.
 Hof är i all ting bäst plump stickenhet anstår en narr wål.
 Dygd lider ingen spott, för nesa så wäljer hon lif-lat.
405. Dygd står i manna-möds styræf, sig låter af ingo förfåras;
 Motgång, sorg, fegd, wats- och elds nöd, dunder och böden,

380. hvad blifver af Guds belät af skaparen tryckt i vårt hjerta?
 Nej, min HERCULES, nej! den vägen anstår ofs icke.
 Dygdens stig synes trång och mörk för de lata och blinda:
 är dock en öpen väg den Gud fjelf lyser och leder.
 Hvari består då dygd medan dygden är själenes hälfa?
385. Dygd är at älska sin Gud, hans bud och stadgar at hålla;
 dygd är rättvisa, så at en hvar hans rätt blifver ägnad,
 ingen af någon skadad til lem, lif, gods eller ära;
 dygd lider intet våld: hon öfvervåld affyr och tvedrägt;
 lider ej at den arme förtryckes af högmod och orätt.
390. Dygd är at räcka sin hand den usla betryckta til styrka.
 Dygd är et öpet välen, godt lefverne, ärbara seder,
 nykterhet, en ren själ, fedigt finne och okränklig kyfket.
 Dygd står i vett och i pligt; om hvar, hvad, när, hurulunda,
 hvarföre all ting bör ske: ty dygden bör granlaga öfvas.
395. Dygd vågar intet på slump: men slump botas ofta med fnille.
 Dygd föker råd; flyger ej innan först hon sett och betänkt sig.
 Dygd flyr lögn: der lögn kommer in går dygden på dörren.
 Luft-slott, storkryteri, tomt prat och yrande hugskott
 äro föragtliga fel, som bringa på skam den dem äger.
400. Dygd med afspasadt skämt efter tid och ort är behaglig,
 tager och ger med måtta så mycket som ägnar och anstår
 allt utan agg: försvinne all galla och regellös illka.
 Måtta i all ting är bäst, plump stickenhet anstår en narr väl.
 Dygd ej lider förakt, och föredrar döden för nesan.
405. Dygd består i en manlig kraft som af intet förfäras:
 motgång, sorg, krig, vattn och eldsnö, dunder och döden

Ahtar hon alt för lek; hon vinner, och segrar i döden.

Ser tu min Hercule, then gudomlige dygdenes höghet?
 Dygd är en själens skatt, ther guld och penningar alle,
 410. Ei måge liknas emot; är ädlar' än dyrbare stenar.

Märck, min son; som dygd sig grundar å Gud, och i ähron.

Så är ock ingen dygd, som icke beror uppå wisdom:

Wett är dygdenes lius; och wisdom är dygdenes öga.

Wett häder arbete til; wins ei utan idkeltigt omak.

415. Alt hwad träffligt är, hwad högt, och i kostliga wårdes
 Alt hwad prisligt är, hwad lof, och rosande wårdt är,
 Alt gifwer oss vår Gud, genom idkesamt arbet, och yrkan.
 Vårdom af idkan går; men wisdom aflas i lärdom.

Lärdomen är ett frö; ther af wisdom gröder i hiertaf.

420. Märck thet: Wisdoms fader och moder är' arbet, och lärdom.

Far:ids, och mor:ids, tynes han af; och tränar i wan:tykt.

Sjålen i allom är enahand' art, utaf himmelisk ädti:

Skilnaden är; at then ene, som glömd, blir liggand' i skofstet.

Ther then andre tags upp; hon wassas, hon skires, och krattfas,

425. Blåttas, och igras allrahand prydlige form' ock figurer,

Sådan är skildnan uppå then själ, som är lår, emot olår.

Sjålen i meniskio kropp som en eld förborgad i flinto;

Ginner hon ei sitt ståt; så gnistrar hon aldrig i blysnig.

Kåtkarla, torpare, träter, och almena pac' bruke själen,

430. Int' ann' i ställe för salt; at kroppen icke må rottna.

Sjålen är hwars mans ägnd; men blind och bunden i mörker,

Wisdom är själens sol, som tdknen skingrar och dimban,

At hon skynliga se kan hwad henne tienar och höfwer.

Alt tu ei lærds tro tu inte, tu wett hwad rätt eller orätt,

anser hon allt för lek: hon kämpar och segrar i döden.

Ser Du, min HERCULES, der den gudomliga dygdenes höghet?
Dygd är en själens skatt hvarmed guld och penningar aldrig

410. kunna förliknas, och ädlare är än dyrbara stenar.

Märk min son, likfom dygd sig grundar i Gud och i äran,
finnes ock ingen dygd som icke beror uppå visdom.

Wettet är dygdens ljus: och visdom är dygdenes öga.

Wett fordrar arbet och flit, och vinnes ej utan möda.

415. Allt hvad förträffligt är, hvad högt är och utmärkt i värde,
allt hvad berömligt är, hvad lof och högaktning värdt är,
allt gifver oss vår Gud genom flit och et ihärdigt arbet.

Lärdom beredes af flit: men visdom aflas af lärdom.

Lärdomen är et frö hvaraf visdom upgror i hjertat.

420. Märk, at visdomens fader och moder är arbet och lärdom.
Fader- och moderlös tynar hon af och i vanckötsel trånar.

Själ är hos alla af lika natur, af gudomligt ursprung:

skillnaden är: at den ena som glömd blir fästad i stoftet,

medan den andra tas up; hon afvås, hon renas och jämnas,

425. slipas och präglas på åtkilligt sätt med de skönaste bilder.

Sådan skillnaden är mellan den som är lärd, och en olärd.

Själen i menniskans kropp är som elden förborgad i flintan;
gnides hon ej mot stålet så bryter hon aldrig i gnistror.

Lågt och obildadt folk och hopen må fritt bruka själen

230. endast i stället för salt, at kroppen icke må ruttna.

Själen är hvars mans lif, men i början blind och i mörker;
visdom är själens sol, som skingrar tåknet och dimman,

at hon klart måtte-se allt hvad henne gagnar och anstår.

Är Du ej lärd, så tro ej Du vet hvad rätt är och orätt,

435. Gott eller ondt är i sanning, ell' eljes i skinnliga måtto;
 Profven är konstrik; Skyns oft skärd uti glimmande gull-glanz.
 Vil tu nu seja min Hercule; mången är lärbd: men en äfna,
 Loker i allt thet han talar, och gör, en tyfper i gästbod:
 Doch är han lärbd. Nei, Hercule, neis En sådan är olärd.
440. Fast honom föddde latin öfver bronnen ned uppå skägget.
 Then sine seder, och ord; sine tyfper, och ansködde sinne,
 Jute wet håll' uti tbns styra, fogligen hyfsa, regera.
 Han är en olärd man; ware Doctor, ell' hete Magister.
 Än året ett, som märkligit är: Om än allhanda lärbdom,
445. Allsköns bygder, och himlisk wett titt hierta bekröas;
 Och then ådele mildhet allen hon fattas i kronans;
 Så är' all' öfriga bygder af intet lius, utan anseend.
 Jag sad' i förstone, Gud är bygdenes grundwal, och uphof.
 Nu, hwad är Gud? Gud är god, och sielfwe godhetenes ursprung.
450. Ther icke rdns någe gott; ther är ingen Gud, eller ähra.
 Dygd utan dådliga mildhet, en dunst är; en måtning i watne;
 Skugg' utan kropp; en fyllning af wind; et hliom, och ett nordblis.
 Födder är ingen man för sin skull allen hit i werlden,
 För sin omåttlige lust, eller all-stund-torftige swalg skul,
455. Fått hafwer ingen lif. Ty såsom plantor och örter,
 Fånat, och fogel, och diur i skogen, och fiskar i watnet,
 Alle til menniskio-tienst äro skapad', och ärnad' af Herrans;
 Så är ock mannenom man, til froma, then ene, then androm,
 Ordnat af Gud; försh; then lägre skal tiena then höggre:
460. Torftiger afå brödd af rikdom, med tienster och flögder;
 Store befrämje the små, then höggre skal hielpa then lägre:
 Therfdre les ock tu så, at andre må prisa sig sälle,

435. godt eller ondt i fanning, och hvad allenast få synes.
 Profvat är konftigt, och ofta är flärd i det guldets som glimmar.
 Vill Du nu säga, min HERCULES, mången är lärd, men en äsna,
 tokig i allt hvad han talar och gör och tafatt i famqväm,
 dock är han lärd. Nej, HERCULES, nej! en sådan är olärd,
440. fast honom flödde latin öfver öronen ned uppå skägget.
 Den fina feder och ord, begär och medfödda lynne
 icke vet hålla i skick, styra, tilbörlikt hyfsa, regera,
 han är en olärd man, vare Doctor ell' hete Magister.
 Än är det et som märkeligt är: om än alla slags lärdom,
445. alla slags dygder och himmelskt vett Dit hjerta bekröna
 och den ädla mildheten blott skulle fattas i kronan,
 då är all öfrig dygd utan yttre värde och klarhet.
 Först jag sade Dig, Gud är dygdens grundval och uphof.
 Nu, hvad är Gud? Gud är god, och sjelfva godhetens ursprung.
450. Der icke röns något godt, der är ingen Gud eller ära.
 Dygd utan verkfam mildhet en dunst är, en afbild i vattnet,
 skugga blott utan kropp, et dån af vinden, et norrken.
 Född är ingen menniska blott för sin skull til verlden;
 ingen allen för at fylla begär och en omätlig åtrå
455. erhållit anda och lif. Ty såsom plantor och örter,
 boskap, och foglar, och djur i skogen, och fiskar i vattnet
 allt til menniskans tjenst är skapadt och ärnadt af Herran;
 så ock den ena menniskan är den andra til nytta
 gifven af Guds försyn: den lägre skall tjena den högre,
460. torftiga vinna sit bröd af de rika med tjenester och slögder;
 stora befrämja de små; den högre skall hjälpa den lägre:
 derföre lef Du ock så at andra må skatta sig fölla

Uf tina mildhets frucht: war allom nyttig i werlden.

Tænk ock, Hercule, på tin ätt, och adelig härkomst.

465. Mången af ned-trädd rot, och oachtande snibskote stubbar,
 Spriter här ut, stuter upp, får löf, och kommer i blommas;
 Mången af fattigt blod, utkommen ur taf-idsa låtor,
 Stiger alt op åt, och op, genom dygd och berömlige dater,
 Til thet yppersta mål, utaf heder, och adelig höghet:
470. Gins themot ock then, som högt op i rike palåker,
 Boren i stiles sång, af Gud wålsignad i waggan,
 Giårren af heden-höds, wet leda sin adel och ahner;
 Men thet klagligt år, så nyttjar sin adel och ahner,
 Ut han i ställe för ros, för pris, för heder och åhra,
475. Sagnar sig hän, och spott, och alsom-största wahn-åhra.
 Lides af ingen mans; men af alle begabbas och hatas,
 Allom en öfwerlast, och jorden en asrapi börda.
 (Jæe så du, min Son: tin plicht tu tager å wahra,
 Wetandes at en man sine Fädgars titlar och ahner,
480. Håller i wärdigt pris, och i ing' hand måtto beståfvar,
 Inte bendgd med thet, at the hafwa bracht sig i liuset,
 Utan at tu sammie lius, med titt lius widgar och ökar.
 Såsom en lampa sin eld förkofrar och lysar i midrker,
 Ut medan hon sin spådsf och nåring niuter af oljo;
485. Så wil ock adels stånd med öfning af adlige dygder,
 Hållas uti sin glans: Dryter här af dygdens oljo;
 Slått blifwer Adels-glans; och lampan hon tynes i midrker.
 Endd är en Adelman, them sielf sine dygder ej adla,
 Endd är en Adelman, then mors qwedet adlar allena.

genom Din mildhets frugter: var alla nyttig i verlden.

Tänk ock HERCULES på Din ätt och adliga härkomst.

465. Mången af trampad rot och föraktade mosliga stubbar
utspricker, skjuter i höjd, får löf och kommer i blomma:
mången af fattigt blod, som utgått ur taklösa kojor,
upstiger mer och mer, genom dygd och berömliga dater,
allt til det yppersta målet af heder och adelig höghet:
470. deremot finnes ock den, som högt uti rika palatser
boren i silkes fång, af Gud välsignad i vaggan,
fjerran från hedenhös vet leda sin adel och anor;
men, hvad beklagas bör, få nyttjar sin adel och anor
at han i stället för lof och beröm, för heder och ära
475. vinner förakt och skam, och af största vanära höljes,
lides af ingen man, men af alla begabbas och hatas,
liggande alla til last, och jorden et affkräp, en börda.
Icke få Du, min Son: Din pligt Du noga må vårda,
vetandes at en man sina förfäders titlar och anor
480. håller i värde, och ej i någon måtto befläckar;
icke dermed blott nögd at de hafva bragt Dig i ljuset,
utan at Du samma ljus med Dit ljus vidgar och öker.
Liksom en lampa sin eld förökar, och lyser i mörkret
allt i den mån hon saft och näring njuter af oljan:
485. så bör ock adeligt stånd med öfning af adliga dygder
hållas uti sin glans: om af dygdens olja det tryter,
fläckes all adelig glans, och lampan tynar til mörker.
Ufel den ädling är, som egna dygder ej adla,
Ufel den ädling är, som börden adlar allena.

490. Sidst tu wille betrachta then aldrig-hwilande tiden.
 Ungdomens år uti brunst rafa fort, som en itande hwirfwel,
 Aldren i miugg, omårkt, sacht-smilande, smyer i ställe.
 Hwarfbre gif god acht opå glaset, at tiden i hwimsku,
 Ei idper hån: men lår, och gidr hwad godt år i tida.
495. Lånck hwad ett osnygt diur, en gammal, och bygde-lås man år.
 Alderen har sin want; når stdd, och stolparna bugna,
 Gaffarna luta fram-ut, och waggarna slå sig i råmnor,
 Saket gistnar i dropp, och huset begynner at braka;
 Dwarren har ingen gång, eller gny, och fensterne mörkia;
500. Malbrt utur hwar knut, ddswe nåstor i springiorne wåxa;
 Hanan å gyllende brand', springer inte mer om, lofar halsen,
 Lyder alzingen wind; men henger, och hotar at falla;
 Harpan hon år förståmb; lyder infet; strångiarne snarra:
 Så år i samma palas slätt lust mers frögden år utes
505. Gåstebod, harpor, och dants hörer op; både tiensthion, och husbond'n
 Lånckia sig om, huru the må huset, och herberge rymma:
 Sådan år menniskio-kropp: når åldren kommer, och åhren
 Erckia tin hals och rygg; både hånber, och hufwudet barra,
 Ruån blifwa styf, tin fot han wagar, och måst tu på sidston
510. Trefotad hielpa tig hån, som barnen i bdrjan, å fyras
 Winter-blommor opå tin linn, som saft-löse plantor,
 Gro, och gråna med hast: och hdsten i hufwudet hysers
 Håren flyta tig af, som wisnade ldf utaf aspen,
 Skallen sndd blicker ut, ther nu spela krusade lockars
515. Lånckerne fall', och sakhna ther hån, the qwarlefde stumpar,
 Winn inte mala sin måld, men måtet the märkliga stympa;

490. Sidft må Du ock betänka den aldrig hvilande tiden,
 Ungdomsåren i lek, rafa fram som en ilande hvirfvel,
 åldren i miugg, fagtmodigt och omärkt smyger i stället.
 Derföre märk Du noga på glafet, at tiden ej fåfängt
 löper förbi: men lär och gör det goda när tid är.
495. Tänk hvilket ofnyggt djur en gammal, dygdelös man är.
 Åldren har fina brifter: när stöden och stolparne bugna,
 gaslarna luta sig ut, och väggarna falla i rämnor,
 taket giftnar til dropp, och hufset begynner at braka;
 qvarnen har ingen gång eller gny, och fensterne mörkna,
500. malört ur hvarje knut och näslor i springorna växa;
 hanen på kroppåfens högd mer ej vänder sig, lutar sit hufvud,
 lyder alsingen vind, men hänger och hotar at falla,
 harpan förstämnd, kan ej upstämmas mer, och strängarne skorra.
 (Då är i detta palats föga nöje; frögden är ute;
505. gästbod, harpor och dans höra up: både tjensthjon och husbond'n
 tänka sig om huru de må hus och herberge rymma:
 sådan är menniskans kropp: när åldren kommer, och åren
 kröka Din hals och Din rygg; Dina händer och hufvudet darra,
 knäna bli styfva, Din fot den vacklar, intil des Du måste
510. trefotad hjälpa Dig hän, som barnen i början på fyra;
 vinterblommorna på Din kind, som safilösa plantor
 gro, och gråna med haft: sig hösten på hufvudet lägrar;
 hvitnade borrtfalla håren, som vifnade löfven af aspen,
 skallen blir tom och blek, hvarest krufade lockar nu leka;
515. tänderna falla och murkna: de återstående flumpar
 kunna ej mala sin mäld: och uttalet stympas och villas;)

Örne öfna sin fos, och hërsten hon tappar, och tyner, det öf-
 Ögonen dunkla sin fos, och synen motnar i mbreres
 Krafier och allt fiker hån, och ödden fikar our ögon:
 520. Wett, och sinne gå borts fördrömdas i dwas, och i glömskos
 Ödden är yttersta målet, i thy wi samkas, och ändas.

425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500

A n m å r k n i n g a r.

Vers. 1. *arta*. Detta ord, hvilket eljest lätt kunnat utbytas emot *tidigt*, har jag bibehållit, dels i anseende til dets välljud, dels emedan det förekommer både i vår Cateches och vår Pfalmbok, och derföre troligen af de flesta förstås. — *i första sin ungdom*. Denna numera ovanliga construction skulle svårligen på detta ställe kunna ändras, utan at störa uttryckets och versens värdighet.

Vers. 2. *twik*. Längre fram förekommer *twikan*. Det torde hafva varit et poetiskt sjelfsvåld at här nyttja detta ord enstafvigt.

Vers. 5. *Trippar ett artigt Wif, doch lätt af later, och anseend*. Ordet trippa har numera alldeles öfvergått til en burlesk bemärkelse. Det är visst icke rätt öfversatt genom ordet trädde, men jag tviflar at vi nu äge i vårt språk något ord, som fullkomligt kan gifva poëtens åfyftade mening. Här, som på flera ställen har jag valt, at bibehålla poëmets värdighet häldre än at, på dets bekostnad, troget öfversätta. Ju mera språken förfinas och orden på et minutiöst sätt bestämmas, desto större svårigheter möta skalden at genom enkla uttryck framställa bilder och målningar. En jämförelse mellan STJERNHJELMS original och min öfversättning deraf, skall derom öfvertyga hvar och en tänkande läsare. Den bestämmer utan tvifvel et stort afstånd mellan hans och mit arbete, men den torde dock vara lärorik, och icke ur sit rum på en tid, då man tyckes vara nära at anse verskonst och skaldekonst för ord af lika betydelse. — *Wif* har här samma bemärkelse som *Weib*, och icke som man i fednare tider nyttjat det — ägta par. — *lätt af later*. Denna construction förekommer ganska ofta i detta poëm. I stäl-

let för *af* i denna mening nyttje vi nu *til* och *i*. *Later* brukas ej mera i alfvarsam mening. Synes mig riktigt öfverfätt genom åtbörder.

Vers 7. *Glimmand i pärlor och guld &c.* Här hafve vi åter antagit at nyttja præpositionen *af* i stället för *i*.

Vers 10. *Käck-ögd.* et mycket målände uttryck som vi olyckligtvis förlorat, och som blott ofullkomligt här blifvt gifvet genom ordet *fräck*.

Vers 12. *Lussa.* Med detta ord menar poeten summan af alla finliga begär. Jag har trott at det kunnat öfverfättas genom ordet *Väl-luft*, ehuru jag förutser at ganska många taga det i en alltför inskränkt bemärkelse. *i verldenes ändar.* Här, som på flera ställen förekommer præpositionen *i*, der vi nu bruke *kring*.

Vers 15. *tröger å fot.* trög på fötterna: substantivum sättes här flera gånger i singularis under en collectiv bemärkelse. Det poetiska språket har utan tvifvel mycket förlorat deraf at detta bruk kommit ur modet. — *Tunglynt.* Tung til lynnet, tunglynt.

Vers. 16. *folkot i klädorn.* Rätta bemärkelsen på folkot har jag ej kunnat igenfinna, så vida icke dermed menas fölig, nedfölad, smutsig. Ordet ofnygg som jag förut infört ger samma tanka, hvarföre jag tillagt adjectivum hängande, hvaraf bilden ej föres.

Vers. 16. *Svimmel* — et flags vildhafra som när den ätes skall verka yrfel och fömn.

Vers. 21. *Driflig och kön.* — har jag öfverfätt med det enda ordet *fräck*, hvilket väl paslar på den person här beskrifves. *Kön* svarar eljest mot det tyska ordet *Kühn*. — *med mysande munne.* Enligt latinen regerar præpositionen med på detta ställe ablativus, och substantivum mun är declineradt. Jag känner ej med säkerhet om det varit et gällande bruk at i tal och skrift efter casus ändra ordens ändelser. I detta poëm förekommer det ofta, och bidrager hufvudsakligen til versens välljud, kanske ej för den, som ovan vid själva bruket, läser versen

första gången, men fäkerligen för hvar och en som studerar sig in i det gamla språkets anda, och kan föreställa sig dess ljud.

Vers. 23. *ålit*. önskan, åtra.

Vers. 24. *hvert*. hvarken.

Vers. 26 & 27. *Tittarne &c til älskog*. En trogen öfverfättning här af skulle ej våra fina, men kanske tillika mindre oskyldiga öron uthärda. Vårt fätt, at blott med et genomskinligt flor täcka de bilder, hvilka vi ej vilje visa i sin nakenhets blygd, är visst icke oskyldigare än de gamlas, at nämna hvar sak med sit ord, och enkelt beskrifva hvart phänomen. Jag vill deremot icke neka at det ofta är behagligare, och alltid mera retande. — *Tittar*, Zitze, bröstvärta.

Vers. 29. *Kättja*. Detta ord hade säkert icke, under STJERNHJELMS tid, en så grof bemärkelse som nu, utan synes mig lämpeligen öfverfätt med *Otuckt*.

Vers. 30. *Sällsynt*. svarar här emot *fällsam*.

Vers. 32 -- 36. *Snart var hon — splittrat*. I dessa fem verser förekomma åtskilliga ord, hvilka dels numera icke äga något motsvarande, dels der de kunnat öfverlättas ej varit användbara. *Tripptrapp* — trippande steg. *dantzvig å fotom*. vig i fötterna til dans. *brokot och krokot*. brokig och krokig. Krokig är infördt för rimmet *skull*, och lika som flera af de följande, et af de ord, som man i allmänt tal ofta ordspråkvis använder, utan at så noga gifva agt på deras bemärkelse. Sådana äro, *ringat och slingat*, laggt i ring och i slingor, *lyckjor och nyckjor*, lyckor och knutar, *pappat och knappat*, stofferadt och besatt med knappar, *spitsar och litfor*, spetsar och snören, *beflittrat och splittrat*, utfiradt och prydt med granlåt.

Vers. 38. *Flättja*, torde svårligen genom annat ord än *fåfånga* kunna öfverlättas, häldst hela charactersmålningen inträffar på denna allegoriska person. I Originallet rimma dessa tre handlande personer, hvilket i öfverfättningen alldeles gått förloradt, och hvarigenom längre fram åtskilliga effecter af versens ljud uteblifvit. Vi söke numera icke i den

metrifka versen så mycket som förr väljud genom likjudande ord, och man skulle kanske ej orättvist kunna skylla STJERNHJELM at någon gång hafva inlåtit sig i en onödig ordlek, för at vinna et sådant väljud.

Vers. 39. *en finner en fälle.* Ordet *finner* ger på vårt nuvarade språk en helt annan bild än den skalden åsyftat. Jag har i dets ställe satt fetlagd.

Vers. 47. *Så kommen an* Så kom *han an* hade stött poetens öra, hvarföre han så här som på flera ställen nyttjar det corrumperade samtals uttrycket *komm' en.*

Vers. 48. *tidkortelig hansfe.* Jag har vågat nyttja ordet *tidkortande*, i tanka at hvar och en läsare genast skall förstå dets bemärkelse, i hvilket fall det synes mig ganska uttrycksfullt. *Hansfe* kan ej lämpligare öfverlättas än genom ordet *fälle.*

Vers. 49. *Rapp var thenne gång inte ther hos.* Rapp betyder enligt IHRES glosarium *citus, velox, hastig, lätt.* Kanske svarar det emot det moderna ordet *skojare.*

Vers. 50. *bunad och hoffind.* *Bunad* svarar alldeles mot *klädnad*, och bibehålles ännu i *composita* *hufvudbonad, klädebonad.* *Hoffind* betyder följeslagare omkring en förnäm person.

Vers. 51. *Åhrbödlig ögnlat* — vördnadsfullt ögonkast.

Vers. 55. *Blyfande.* *blosfande.*

Vers. 66. *Stock-stelnad-styfver och döder.* *stel* och *styf* som en *stock* och *död.* Et sådant *compositum* skulle nu hvarken begripas eller tillåtas I det nu brukliga språket har *adjectivum* *död*, m. fl. hvilka här med tillägg af *ändelse-stafvelsen er* förekomma tvåstafviga, öfvergått til enstafviga.

Vers. 67. *molmar i mull.* — *molma* betyder sönderbråka, grusa.

Vers. 69. *knosar i kras.* I *Danskan* nyttjas ännu *knuuse.* Vi säga någon gång *knoftra*, men rättast *krosfa.*

Vers. 70. *fagert och fint.* *Fagert*, (vackert) nyttjas nu fällam annat än i burlesk mening. *Fint* svarar mot det tyska *fein.*

Vers. 71. *dväler i dvalm*, döfva i dvala: verbum med defs substantivum.

Vers. 72. *raffar å väg*. borstrycker.

Vers. 80. *Ang*. Egenteligen ånga, men nyttjas här i samma bemärkelse som andedrägt.

Vers. 82. *Vanskar* — förvandlar.

Vers. 87. *frögdige dagar*. Frögdig är utan tvifvel et bättre ord än rolig, som jag nyttjat men är numera icke brukligt. Männe icke en gång en författare af redan erkänd förtjenst skulle kunna våga at återuptaga hela mängden af goda men bortglömda ord?

Vers. 95. *bi-vist*. fällskap.

Vers. 97. *täcklige tärnor*. behagliga.

Vers 98. *Sjelfs-viljande blinde*. Den efter sin egen vilja (med vett och vilja) blinde.

Vers. 103. *fridaste*. fryntlig, förnöjande

Vers. 104. *kynde*. sinnelag.

Vers. 106. *hyfflige tärnor*. trefliga, vänliga.

Vers. 107. *Spaker i verkom*. spak i sina företag.

Vers. 110. *quick uppå rolet*, i vändning. Vänder hastigt med rodet,

Vers. 111. *af ingo*. för intet, af ingen orsak.

Vers. 112. *flater och frak*. eftergifven och godhertad.

Vers. 114. *görs tarf*. göres behof, behöfves.

Vers. 118. *flyttja tin ord* har jag öfverfatt genom, föra dina bud, det enda sätt hvarpå jag trott mig kunna förstå detta nu obrukliga talesätt.

Vers. 121. *mästra titt hof*. hafva öfverinseende öfver dit hus. Hof hade i fornda dagar ej lika förnäm bemärkelse som nu. — *upvacht*, uppassning, dagligt lefnadsfatt, hemfed.

Vers. 122. *ymst* — ömfevis. *tin tid skola lämpliga korta*. Detta verbum nyttjas ej mer utan sammanfattning med preposition.

Vers.

Vers. 126. *Huru ville tu Fruflugun vittja?* Förändringen i vårt lefnadsfätt har förmått mig at nyttja det allmänna uttrycket, könet besöka.

Vers. 130. *lef. lemna.*

Vers. 132 -- 149. I dessa versar upräknas en myckenhet romaner hvilka i STJERNHJELMS tid varit på modet. De synas vara af tvänne slag: *dåliga* och *oansländiga*. Jag har i deras ställe infört sådana som nu läsas, och fökt dervid jagttaga samma indelning. Kanske är ej hela allmänheten ense med mit omdöme derom: men om et tillfälle finnes at språka derom utförligare, kunde vi kanske blifva af samma tankar.

Vers. 150 -- 159. Jag har förgätves bemödat mig at hitta på alla de spel som här upräknas. En del af dem äro redan utan tvifvel alldeles bortglömda, eller förändrade under andra namn. Därföre har jag infört de nu brukliga, hvori mina läsare lättare känna igen sig.

Vers. 167. *lysta.* gifva lust, behaga.

Vers. 171. *håte madusor.* Adjectivum har jag bytt ut emot lyftna och substantivum emot nöjenas nympher. Detta sista uttryck torde synas nog elegant, och många tro kanske at det genom et enda ord af nästan lika bemärkelse kunnat ersättas. Men de ibland hel- och halfliedliga nu gängse orden *carduser* och *cousiner*, hafva bägge förefallit mig oansändigare än *madusor*, utan at ändå gifva en så klart åskådlig bild af det slags djur som här afmålas, som detta ord. Då jag ej fann et ord af samma halt, ansåg jag mig berättigad at välja et uttryck som pasfar för vår tids ansändiga öron.

Vers. 174. *artliga vängia.* på et artigt fätt innesluta, fånga.

Vers. 176. *Gillia.* fria — *gilära.* lägga förlåt.

Vers. 177. *janka.* skälla som när hundar drifva.

Vers. 180 *skäft.* kallspjut, lans.

Vers. 192 -- 243. I den mästerliga beskrifningen på et supkalas som inom dessa versar innesfattas, har jag varit nödsakad at göra åtskilliga förändringar. De dryckeskärl som i originalet upräknas, vin och ölsorter, samt et och annat bruk i dryckeslag, äro för oss alldeles o-

kände. Allt detta har jag erfatt genom namn och faker som nu brukas. Endast de allegoriska supande personerna har jag oförändrade bibehållit. Detta stycke är af en förut nämnd författare anfördt såsom osmakligt, eller snarare characteristiskt på den dåliga smak som han tror råda i hela poëmet. Måne han så fäst sig vid de ovanliga ord här förekomma, at han ej märkt det hela i taflan, som poëten framställt? at han ej sett skaldens förmåga at i sit språk infatta den ton som ämnet fordrade? eller är detta slags poësie, hvarest ämnet på et nästan dramatisk föreställes, numera aldeles utträngd af den kalla beskrivande? och nånne den verkligen förtjenar et sådant öde? — Vers 200. *Stå skola troliga bi*. Att så långt ifrån hvarandra åtskilja *stå* och *bi*, är en fördel som det gamla språket hade, men som i det nya ofs förnekas. Enstaviga ord, hvilkas quantitet merendels efter omständigheterna är lång eller kort, lätta utan tvifvel mycket den metrikska och all versification. — Vers. 209. *napt*. knapt. Vers. 210. *är här intet i bruk*. *Intet* förekommer i detta poëm flera gånger der vi nu bruke ej eller icke. Kanske kunde detta ord i den tiden dermed ombytas, eller är det blott et poetiskt sjelfsvåld. Vers. 215. *lyflige*. begärlige. Vers. 227. *Morre Palatino* synes vara et uttryck infördt i Sverige, antingen efter tyfka kriget, eller sedan Pfalziska huset här bosatte sig. Utan tvifvel bemärker det någon utmärkt duglighet, hvarföre jag i dets ställe infatt: sup som en ärlig svensk. Vers. 229. *sturlas*. rustas, bullras. Vers. 230. *ållas*. göres oväsende. Vers. 237. *han hörter*. han upmanar.

Vers. 251. *ingjald*. inkomst, afkastning.

Vers. 252. *tin-lika*. Dig lika. *Funkar*. junkrar, personer af högre stånd.

Vers. 253. *larvor*. masquer.

Vers. 255. *besrickar*. snärjer.

Vers. 275. *hitzig*. Vi äge visst ännu ordet hitzig, men det synes mig hafva fått en mera inskränkt och bestämd mening, emedan dermed numera alltid är förenad en retelse til ondka. Här svarar det emot retlig.

Vers. 278. *Viktig i later.* betänkt, jämn i väfande och åtbörder.

Vers. 283. *erkoren.* utkorad, utvald.

Vers. 286. *fliftrar.* ljuder fakta, hvifkar i örat.

Vers. 289. *Är ifrå Stygia putt, hin flygges dotter.* Detta är säkert en af de olyckligaste ordlekår STJERNHJELM nyttjat. *Stygia putt* förefaller ofs mycket burleskt, men tyckes ej hafva varit det för den tidens läfare.

Vers 291. *Om lust står i odygd.* Detta uttryck förekommer framdeles ofta. Vi läge bestå i, ligger i. Jag har dock, för at ej vara originalet alltför otrogen, någon gång nödgats bibehålla det.

Vers. 295. *glider.* fluttar, halkar.

Vers. 296. *bratt, brattare.* I några provinfer läger man ännu bratt: det vanligaste är brant.

Vers. 297. *håld.* återhåll.

Vers. 298. *Ränna.* springa. Vårt språks slägtskap med Tyskan röjes här och på flera ställen i detta poëm. Den blifver tydligare ju äldre skrifter man läser.

Vers. 299. *ävarande.* evärdelig, evigt varande.

Vers. 305. *Nåkas.* föres, drifves, kanske äfven nalkas.

Vers. 311 *stiält brant, vändlig plågsam, klack bergsknalle.*

Vers. 315. *Salighets hallar.* Salighetens falar, gårdar, flott.

Vers. 318. *Oförvanskliga nögd.* en nöjdhet som ej kan förvandlas.

— *belysta.* förnöja.

Vers. 335. *Läm. förlama.* — *gör pilarna slumpa.* trubbiga, flöa.

Vers. 340. *visdom och frode.* klokhet, vett.

Vers. 347. *fåhnsko.* joller, vettlöshet.

Vers. 349. *vagglar.* vacklar, ragglar. *flåner.* puftar,

Vers. 350 *wemar.* vämjes. *ähtas.* äcklas.

Vers. 351. *smysta.* skratta i mjugg.

Vers. 352. *liuter döden.* undergå döden, nyttjas ännu i vår lagbok. — *bedöfvad.* betäubt, numera blott döfvad.

- Vers. 360. *brädf.* en varm soppa som gifves gödkreatur.
- Vers. 362. *Guds ansigte lyser ofs ähvan.* Denna numera ovanligga construction har jag bibehållit, emedan jag ej sett någon möjlighet, att på något annat sätt lika väl uttrycka samma mening.
- Vers. 370. *Tit måttar all Guds lag.* Måttar nyttjas nu icke i denna bemärkelse. Vi säge *syfta*.
- Vers. 375. *lyfn och ledsn.* lysning och ledning.
- Vers. 378. *förbarmliga.* ömkeligen, erbärmlich.
- Vers. 381. *tämer.* anstår.
- Vers. 383. *Här-stråt.* heer-strasse, öpen väg, landsväg.
- Vers. 388. *öjver-äfl.* öfvervåld. *ägång.* anfall.
- Vers. 398. *Luft-strek.* toma förslag, luftflott. *storspräkeri.* skrytt, stort prat. *lame salbader.* orimligt tal.
- Vers. 401. *hof.* måttlighet, det som är passande.
- Vers. 402. *galnu galenskap.*
- Vers. 404. *lif-lat.* döden.
- Vers. 416. *rosande.* beröm.
- Vers. 418. *idkan.* industria, arbetshåg.
- Vers. 419. *gröder.* gror.
- Vers. 422. *ädli.* natur.
- Vers. 428. *blysning.* låga, upblösfande,
- Vers. 429. *Kätkarla.* folk af låg härkomst.
- Vers. 433. *skynliga.* skönjeligen, synbart.
- Vers. 438. *tylper.* tölp, oskicklig.
- Vers. 441. *ansfödd.* tilfödd, medfödd.
- Vers. 451. *dadlige.* verkfam, af dåd, gerning, that.
- Vers. 452. *hliom.* et doft ljud. *nordblys.* norr-sken.
- Vers. 459. *Ordnat.* satt på sit ställe.
- Vers. 467. *kåtor.* kojor.
- Vers. 475. *Gagna sig.* förvärfva. Et stort bevis emot den mänggd skrifvande som nu nyttja verbum gagna i flället för begagna sig af.

Vers. 477. *afraþi*. afkrap, dock här nyttjad t som adjectivum, afkra-
pad, borrtkrädd.

Vers. 479. *Fädgar*. förfäder.

Vers. 484. *spädfl*. påspädning.

Vers. 493. *hvimsku*. oreda, fåfänga.

Vers. 501. *lokar*. flokar.

Vers. 503. *snarra*. skorra.

Vers. 515. *fahlna*. ruttna.

Vers. 520. *förðvålmas*. quäfves, döfvas. *dvas*. dvala, yrsla.

Vers. 521. *famkar*. förfamlas.

6000071288

Göteborgs universitetsbibliotek

